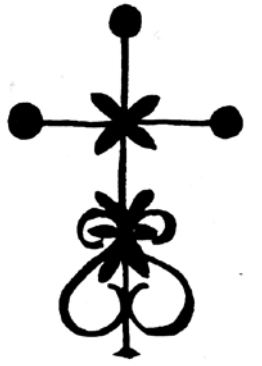

TARVAS KOTISEUTULEHTI

N:o 2
2019

Toimittanut Kalervo Mäkinen

Julkaisijat Kotiseutuyhdistys Tarvaiset ja Tarvasjoen kappeliseurakunta

Talvisodan päiväkirja Tarvasjoelta

SODANAİKANA ELÄNEIDEN MUISTELMINA

6.10.1939 Pelko sodasta Neuvostoliiton kanssa oli kasvanut pitkin kesää Saksan ja Neuvostoliiton hyökkäämättömyyssopimuksen ja Venäjän aluevaatimusten tultua tietoon. Puolan jako oli alkanut. Tarvasjoeltakin olivat useat käyneet Kannaksella Mannerheim-linjaa talkoilla rakentamassa. Yllätyshyökkäyksen pelossa hallitus päätti kutsua koko reservin suojajoukot rajalle. Tällä päivällä tehdyn hallituksen päätöksen mukaan kutsu yleisiin harjoituksiin tuli Tarvasjoelle jo lauantaina 7.10., jolloin miehet kutsuttiin Kenttätuvalle jo illaksi tai seuraavana päivänä.

7.10. Olimme illalla saunassa koko perhe, oven taakse ilmestyi naapurin isäntä. Hän kertoi rintamalle kutsusta ja lähtevänsä nyt heti Kenttätuvalle. Kuulin kuinka hän sanoi isälleni: ”Pidä huolta vanhasta äidistäni, jos sota syttyy. Muut kyllä tulevat toimeen.” Lapsikin käsitti, että jostakin vakavasta asiasta oli kyse.

8.10. Meillä piti olla tänään sunnuntaina ne odotetut ravikilpailut täällä Liedonperässä. Sen lähtö oli aina Mahlamäestä ja maali Sipilässä. Kun eilen tuli se harjoituksiin kutsu, isännät peruuttivat koko ravit. Joukolla ihmiset lähtivät katsomaan Kenttätuvalle, kun linja-autot saapuivat hakemaan Tarvasjoen ja Karinaisten miehiä Turkuun. Pimeään yöhön häipyivät autojen valokiilat niiden lähdettyä. Vielä Killalassakin ihmiset olivat saapuneet tien vierelle katsomaan ja seuraamaan miesten matkaa.

28.10. Sokeri ja kahvi menivät kortille ja polttoaineita ruvettiin säännöstelemään. Ne asunnot, joilla ei ole sähköä taloudessa, ovat huolissaan polttoöljystä. Ostokorttien jaon jälkeen kauppiat ovat epävarmoja varastojen tarkastuksesta ja kuponkien tilityksestä.

10.11. Miehillä, minun isältäkin, on tullut jo kenttäpostia. Heillä on iloinen mieli jossain siellä Karjalassa. Meille on annettu osoitteeksi joku kenttäpostikonttori ja joukko-osaston peitenumero, johon saa kirjoittaa. Paketinkin saa lähettää, mutta ei yli 5 kilon suuruista lähetystä.

15.11. Tarvasjoella oli tänään suuret pimennys-harjoitukset. Tarkastajat katsoivat, ettei yhtään valoja näkynyt missään koko yönä.

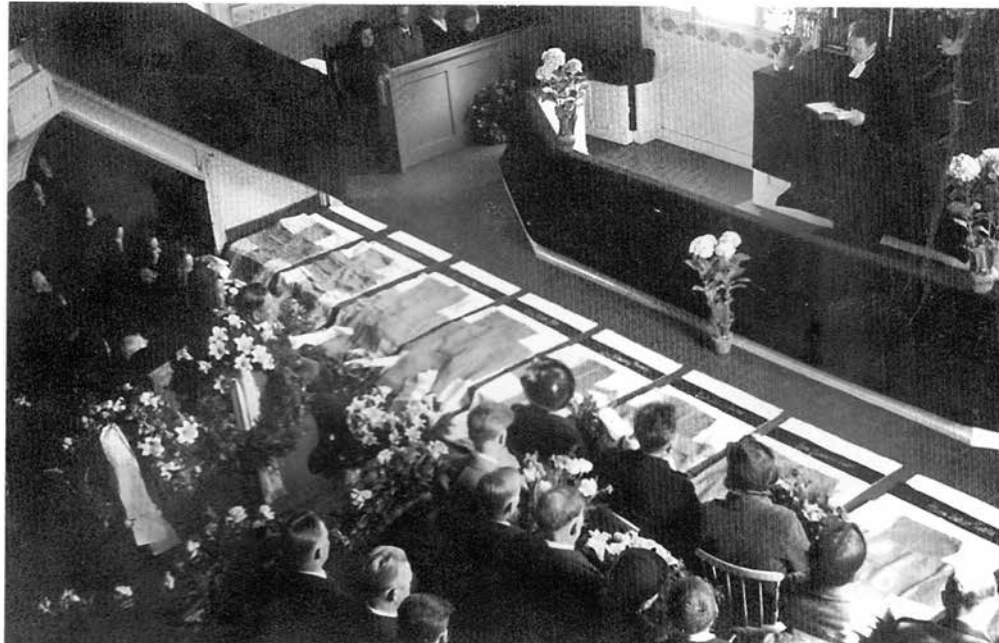
19.11. Nuorisoseurantalolla oli suuri maanpuolustusjuhla. Juhlakansa täytti koko talon. Innostavan puheen juhlassa piti nuori maisteri **Mikko Juva** Turusta. Meidän mieskuoro esitti juuri sävelletyn ja **F. E. Sillanpään** sanoittaman marssilaulun. Tällä viikolla oli tullut tieto, että Sillanpää saa kirjallisuuden Nobelpalkinnon. Juhlien tuotto käytettiin puutteessa olevien reserviläisperheiden auttamiseen.

26.11. Neuvostoliitto syyttää Suomen ampuneen rajalla Mainilan kylässä laukaukset ja sanoo heti irti hyökkäämättömyyssopimuksen. Kaikki joukot rintamalla tajuavat, että sodan syttymisvaara on suuri ja pahinta on pelättävissä.

Sota syttyy

Viljo Kuukkala: Oli marraskuun viimeinen päivä 1939. Tarvasjoen komppanian miehet lähtivät heti aamulla rakentamaan piikkilankaesteitä rintaman etumaastoon. Joku luutnantti oli edellisenä iltana kertonut, että tänään on kulunut tasan 444 vuotta kuuluisasta Viipurin pamauksesta. Aamulla emme tienneet sodan alkamisesta, mutta auringon jo pilkistäessä pilvien välistä, näimme venäläisten kahdeksan lentokoneen lentävän muodostelmassa Viipurin suuntaan. Kello 10 tuli komppaniaan puhelintieto sodan alkamisesta ja saimme radiosta kuulla tuhoisista pommituksista mm. Helsinkiin. Iltapäivällä näimme jo ilmataistelun Perkjärven suunnalla.

1.12. Heti kun kuulumme, että sota on syttynyt, tie-

Sankarivainajien siunaustilaisuus Tarvasjoen kirkossa 9.6.1940. Poissaolevia siunaamassa kirkkoherra Otto Perko. (Sylvi Lenkkeri)

dotettiin täydellisestä pimennyksestä. Koulut suljettiin toistaiseksi, eikä enää lauantaina meidän tarvinnut mennä kouluun. Radiota kuunneltiin jatkuvasti. Karjalassa evakuointi oli aloitettu välittömästi.

3.12. Oli ensimmäinen adventti ja seurakunnissa otettiin käyttöön Raamatun uusi suomennos ja uusi virsikirja. Ehkä ne, tai erityisesti sodan syttyminen, sai kirkon ääriään myöden täyteen ihmisiä veisaamaan Hoosianna.

5.12. Pitäjälle on tullut tieto, että Turussa kehoitetaan kaikkien alle 16 vuotiaiden lasten ja vanhusten ja sairaiden lähtemään maalle. Lapsille, joilla ei ole sukulaisia tai tuttavakoteja on järjestetty asunnot Aurin Karviaisten, Pöytyän Jalkalan ja Kaulansuun sekä Karinaisten Kyrön kouluille. Kunnat velvoitettiin järjestämään turvavartiot Juvan voimalaitokselle ja puhelinkeskukseen. Tarvasjoelta komennettiin miehiä myös Auraan rautatiesillan vartioon.

6.12. Jo joulukuun ensimmäisestä päivästä asti oli JR14 ensimmäisen, eli Tarvasjoen komppanian lohkolle kuulunut rajalta päin tykkien ammusta. Ne ja muut taistelujen äänet lähenivät päivä päivältä, kunnes venäläisten hyökkäys itsenäisyyspäivänä klo 15 saavutti komppanian lohkon. Ensin tuli omia perääntyviä suojajoukkoja ja sitten ensimmäiset tiedustelijat. Syntyi kiivas taistelu, jossa eräät venäläiset pääsivät aivan juoksuhaudoille asti. Taisteluissa kaatui paljon avonaiseen hyökkäykseen pakotettuja venäläisiä miehiä. Kovalla tulituksella hyökkäys torjuttiin. Kuukkala sanoo päivän aikana kuluneen komppanialta yli 60 000 patruunaa ja eräitä konepistoleja meni ammunassa kelttomiksi. Tykistö ei vielä ampunut puolin eikä toisin. Tarvasjoen miehistä kaatui ensimmäisenä Tarmo Heino ja Lauri Koivisto sekä Karinaisista myös ensimmäinen Matti Vuori. Hänen veljensä Arvo Vuori kaatui viikkoa myöhemmin.

10.12. Kuukkala: ”Kosken komppaniasta tuli värikki **Kauko Hankomäki** ja pyysi vapaaehtoisina, hänelle tuttuja Karinaisten miehiä, tiedustelupartioon. Lähtijöitä oli kymmenkunta. Partio jakaantui kahtia, jolloin toinen puoli törmäsi venäläisiin ja syntyi kova taistelu. Tällöin pahasti haavoittui **Vieno Rantala** Karinaisista. Hänet saatiin tuotua omalle puolelle, jossa hän kuitenkin pian kuoli. Kaksi miestä **Vieno Lehtinen** ja **Eino Sipilä** katosivat. Heistä Vieno Lehtinen palasi väli rauhan tultua takaisin vankien vaihdossa ainoana tarvasjokelaisena.

15.12. Ensimmäisiä siirtolaisia saapui Tarvasjoelle. Seurojentalolta heitä sijoitetaan joka taloon, jossa on

asumiseen sopivaa tilaa. Tulijat ovat Äyräpäästä ja useat sieltä Pölläkkälän kylästä. Näin he naapureina tunsivat toisensa ja voivat olla apuna toisilleen. Kiireellä perustettu Vapaan Huollon osasto pyrki nopeasti vastuupiireittäin toimittamaan evakoille vuodevaatteet, astiat ja kuivia ruokatarpeita.

16.12. Pitkin pitää leivottiin taloissa näkkileipää armeijalle. Kylille oli jaettu leipävormu, taikina- ja kuivatusohjeet sekä pakkauslaatikoita. Lotat huolehtivat pakettien koonnista ja kuljetuksista. Näin toimitettiin koko sodan ajan. Lisäksi oli joukolla ryhdytty tekemään miehille lumipukuja lakanoista tai kudottiin kypärän suojuksia, vanttuita lipasinsormen aukoilla ja villapaitoja.

19.12. Ilmavallontaan Tarvasjoelta kutsuttiin vuoron perään Lottia Kosken kirkontomiin tai Paimion parantolan katolle. Tänä päivänä nähtiin ensikerran ylitse lentävä vihollisen laivue, joka palasi Turkua pommitettuaan Viron suuntaan. Päivä oli vasta ensimmäinen, kun Turkua pommitettiin. Siitä eteenpäin pommituksia tuli lähes päivittäin. Paljon taloja paloi ja vaurioitui. Myös ihmishenkiä menetettiin.

23.12. Kannaksella yritettiin vastahyökkäystä, joka ei kuitenkaan onnistunut. Tarvasjoen komppanialle ei siinä tullut tappioita, vaan kaikki palasivat takaisin asemiin. Tarvasjoelta Porvooseen yrittäjäksi lähtenyt **Urho Nurmi** kaatui sinä päivänä Kuolemajärvellä.

24.12. Viljo Kuukkala: Jouluaatto oli Tarvasjoen komppanialla rauhallinen. Kenttäpostia oli saapunut paljon ja ruoka oli tavallista parempaa. Rykmentin pastori vieraili kaikissa korsiissa. Jouluvirsi veisattiin voimakkaasti. Säilynyt valokuva kertoo lämpimästä tunnelmasta. Monelle siellä se oli viimeinen jouluku.

26.12. Useat Tarvasjoen miehet taistelivat erillään omasta komppaniasta. Heitä olivat juuri asevelvollisuuttaan suorittaneet 1918 syntyneet miehet, jotka sijoitettiin JR64. Tämä rykmentti lähetettiin Suomussalmelle, jossa oli uhkaava tilanne Neuvostoliiton aikoo katkaista Suomen kahtia Oulun korkeudelta ja puolustavia joukkoja oli siellä vähän. Venäläisten hyökkäys oli kuitenkin saatu pysäytettyä Suomussalmelle. JR64 riveissä oli tarvasjokelainen puolijoukkue, jota johti **Ahti Koskinen** ja mukana olivat **Uule Niskanen, Mauno Suvanto, Eino Lehtinen, Pekka Eskola** ja **Lauri Tamminen**.

Heistä Ahti Koskinen kertoo: ”Rykmentti oli saapunut jouluaattona junalla häikävaunuissa Hyrynsalmelle. Asemalaiturilla miehille annettiin jouluateriaksi veteen keitettyä makaronia, jossa oli joukossa

lihanpaloja. Pakkasta oli 30 astetta. Jouluyö nukuttiin häikävaunussa ja heti aamulla lähdettiin hiihtäen noin 50 km. marssille kohti Suomussalmesta kahdessa jonnossa. Meitä oli yli 500 miestä ja kuormasto seurasi meitä.

Joidenkin maalaistalojen nurkissa hetki nukuttiin ja tapaninpäivän aamuhämärissä saavuttiin Ämmäsaareen. Pysyvästi on syvälle jäänyt mieleen, kuinka talvisodan taistelut kohdallamme alkoivat. Joukkue hiipi Kiantajärven rantaan. Kirpeän pakkasaamun autereessa näkyi vastaranta, jossa vihollinen oli. Vasemmalla salmen yli näkyivät savuavan talon rauniot, joiden myöhemmin kuulin olleen **Ilmari Kiannon** Turjanlinnan jäänteet.

Kävimme hyökkäykseen avoimen jään yli. Pääsimmekin melkein rantaan, ennen kuin vastaamme alkoi murhaava tulitus. Etsimme suojaa rannasta ja käsikranaatteja heittäen onnistuimme karkottamaan vihollisen syvälle Hulkanneemeen. Taistelut jatkuivat koko päivän yöhön asti. Tällaista siis oli sota. Joukossamme eräät jo kaatuivat ja haavoituivat. Kauhea oli katsoa venäläisten verisiä ruumiita ja niitä oli paljon. Talvisodan aikana järkyttävintä olikin venäläisten massahyökkäys. Joukkoja sai niittää kuin viljaa ja uusia tuli tilalle upseerien takaa pakottamina. Meidän oli pakko tappaa tai tulla tapetuksi. Kahden päivän hyökkäyksillä saimme venäläiset vetäytymään”

Vuosi vaihtuu

1.1.1940 Ensimmäisen sankarivainajan **Lauri Koiviston** ruumis saapui Tarvasjoelle joulukuun 15. päivän 15.00. Kunniavartion ja kunnialaukausten saattamana laskettiin tämä sankarivainaja uuteen erikseen erotettuun sankarihautausmaahan. Liput olivat kunniavartiassa. Kunta, eri järjestöt ja suuri saattajajoukko laskivat seppeleensä. Hautauksen jälkeen oli jumalanpalvelus ja Lottien järjestämä muistotilaisuus Kenttätuvalla.

2.1. Ihmisten uhrautuminen on ollut hyvin aulista. Heti sodan alettua käynnistetty maanpuolustuskeräys on tuottanut jo joulukuussa Tarvasjoella yli 400 000 mk. eli noin 200 mk. per. asukas. Samaan aikaan järjestetty Vapaan Huollon raha- ja tarvekeräys on ollut yhtä runsas tai vielä runsampi. Annettu tavara on ollut hyvää.

5.-6.1. Ahti Koskinen: ”Vihollinen oli voitettu ja perääntynyt Suomussalmella vuoden loppuun mennessä. Jo jouluna oli saatu tietää, että venäläisten joukkojen avuksi oli Raatteen tietä tulossa ukrainalainen 44. Divisioona. Se oli jo Puolan taisteluissa kunnostautunut valiojoukko. Häirinnällä heidät oli pysäytetty jo 10 km. ennen Suomussalmen kirkonkylää ja niitä joukkoja, joita he olivat tulleet tukemaan.

Nyt tämä divisioona on ahtautunut Raateentielle noin 20 km. matkalle vahvoin aseistuksin, hyökkäysvaunuin ja kuormastoin. He olivat avuttomia ulkopuolella tietä, jota saarsivat vesistöt ja suuret upottavat suot sekä rannaton korpi. Suomalaisten joukkojen johto näki nyt tilanteen otolliseksi joukkojen motituksen, mikä oli täysin uutta sodankäyntiä. Niinpä etelästä kaartaen lähetettiin meidän, JR64, jääteitä pitkin Vuokkirantaan ja sieltä hyökkäämään Raateentielle.

Ahtaalla tiellä ei vihollisella ollut paluumahdollisuutta. Hirvittävä yli 40 asteen pakkas lisäsi tuhoa ja upottava lumi tien ulkopuolella vangitsi sivustat. Kaksi päivää jatkuvain kiivain tulitaisteluin motti oli purettu ja metsään paenneet venäläiset vangittu. Historia kertoo usein vain, kuinka valtava oli moteista valuttu kalusto, mutta tärkeintä oli kuitenkin saavutettu

Jatkuu seuraavalle sivulle...

... jatkuu edelliseltä sivulta.

voitto, jolla vihollinen ajettiin rajan taa. Ainakaan ei Suomea jaettu kahtia. Me Tarvasjoen nuoret miehet olimme mukana ratkaisevassa taistelussa ja kunnos-tautuneet miehuullisesti. Se vei lujan viestin toisille rintamanosille, että vihollinen on voitettavissa.”

9.1. Tarvasjoki ei suoranaisesti ollut venäläisten pommituskohteena, mutta Turkua pommittaessaan ne joutuivat usein hävittäjiämme paetessaan täälläkin purkamaan pommilastinsa päästäkseen pakoon. Ensimmäisen kerran näitä pommeja putosi 30.12. aivan pitäjien rajalle Paimion ja Tarvasjoen metsiin. Suurin pommisade tuli Tarvasjoelle 9.1., kun venäläisten laivue joutui hävittäjien ahdistamana purkamaan pommilastinsa. Ensimmäiset pommit putosivat Tuomarlan metsiin ja siitä kirkolle päin. Koneet pudottivat kaikkiaan 45 palo- ja 74 järeää pommia. Viimeinen pommi putosi keskustassa Aurasen kaivoon Osuuspankin viereen. Oli kova lumipyry. Horristen yläpuolella alkoi nyt kiivas ilmataistelu, jossa ei viholliskoneita sentään saatu pudotettua, vaan ne pääsivät pakenemaan etelään päin.

28.1. Kolmantena tarvasjokelaisena kaatui Mustasuolla **Mikko Vormisto**. Hänen ruumiinsa tultua Tarvasjoelle pidettiin sodan aikana 25.2. toiset sankarihautajaiset.

29.1. Turusta tuli vähitellen sodan eniten pommitettuja kaupunkeja. Pahin pommituspäivä oli maanantai 29. tammikuuta. Silloin pommittajien yllätyshyökkäys klo 9.40 muutti keskustan muutamassa minuutissa liekkimereksi. Yhdentoista pommikoneen kahdessa hyökkäyksessä kuoli 39 ja haavoittui 44 ihmistä. Tarvasjoeltakin hälytettiin apuryhmä pommituksen tuhoja raivaamaan.

Samana päivänä toinen laivue yritti meren suunnasta tulla kaupungin ylle, mutta hävittäjät yllättivät heidät. Paetessaan laivueen viimeinen pommikone pudotti pomminsa Prusilan ja Puntarin metsiin, jolloin yksi pommi pudotessaan Paimiontien varteen **Jussi Virolan** talon vieressä katkaisi Juva-Juntola voimalinjan. Osittain kallioille pudonneiden pommien räjähdykset kuuluivat kauas. Tuona päivänä läheisellä Juvan voimalaitoksella vartiossa ollut työmie **Väinö Ajalan** sai pommituksen aikana sydänkohtauksen ja kuoli. Hän oli 45-vuotias.

Talvisodan verinen kuukausi 13.2.–13.3.1940

Tämän kuukauden aikana kaatui Tarvasjoelta 31 sankarivainajaa 18. eri päivänä.

Tiedon seurakuntaan tultua kirkkoherra **Otto Perko** vei suruviestin henkilökohtaisesti jokaisen vainajan kotiin. Heistä 17 ruumiit jäivät rintamalle ja siunattiin poissa olevina sankarihautaan.

Koska jokaisesta näistä vainajista on aikaisemmin kerrottu henkilötiedot Tarvas-lehdessä, katsomme nyt millä rintamanosalla heidän kohtalonsa oli kaatua:

13.2. Venäläisten joukkojen aloitettua suurhyökkäyksen Kannaksella helmikuun alussa, sen painopiste suuntautui Uusikirkko-Viipuri tien ja rautatien väli-maastoon Kuolemajärven Summan kylän kohdalla. Vihollinen hyökkäsi suurella ylivoimalla, panssari-vaunujen, vahvan tykistön ja jatkuvasti päälle vyö-ryvien ilmavoimien tukemana. Voimien epäsuhdetta kuvaa, että venäläisillä oli tykistössä 104 tykkipatteria eli 70 putkea kilometrillä suomalaisten 16 patteria vastaan. Rintamakaistan yllä lentokoneet lensivät 30 koneen muodostelmissa, joita voi yhtä aikaa olla rintaman yllä 120 konetta. Venäläisillä oli runsaasti hyökkäysvaunuja, Suomella ei.

Rintama näytti tulevan kestäättömäksi jo 10.2. alkaen. Tarvasjoen komppania oli ollut reservissä ja otti rintamavastuun 13.2. Ensimmäisenä Tarvasjoen miehistä kaatui jo 12.2. **Unto Lindgren**. Syntyi sekasortoinen taistelu. Viljo Kuukkala kertoo:” On mahdotonta kuvata, kuinka kauhea ja tuhoisa tuo päivä oli Tarvasjoen miehille. Meidän päästyämme juoksuhautoihin kaikkialla ympärillä oli murhaavaa tulta ampuvia hyökkäysvaunuja. Jatkuva tykistötuli meni osittain etulinjan yli. Lentokoneet lensivät melko matalalla pudottaen välillä kohdennettuja pommeja. Vihollisen jalkaväki ei ensin tullut ampumaetäi-syydelle, vaan ampui panssarien suojassa. Enää ei pakotettuja massahyökkäyksiä tullut, mutta paljon vihollisiakin silti kaatui. Oli yli 30 asteen pakkanen ja eräitä miehiämme kuoli juoksuhaudoissa kylmyyteen.

Koko päivän ja seuraavan yön aikana linjat saimme pidettyä, mutta jo aamun valjetessa tuli ilmoitus linjamme itäpuolelta, että venäläiset olivat tehneet läpimurron Lähteen lohkokalla. Siellä tapahtunut mur-tuma ratkaisi lopullisesti Mannerheim-linjan koh-talon. Tarvasjoen miehet pysyivät urheasti linjassa yhdessä Marttilan ja Karinaisten miesten kanssa aina aamu kuuteen asti, jolloin vetäytymiskäs-ky saapui komppaniaan.”

Tarvasjoen lohkokalla oli vuorokauden aikana haavoittunut komppanian päällikkö **Olavi Laaksonen**, kaatunut pataljoonan komentaja majuri **Allan Ahlas** ja kuolettavasti haavoittunut linjaa tarkastamaan kompaniaamme tullut rykmentin komentaja eversti **Väinö Polttila**. Hän oli ainoa talvisodassa kaatunut eversti. Tarvasjoen miehiä oli kaatunut kuusi: **Olavi Laiho, Anton Lehtinen, Arvi Laine, Paavo Lehto, Aarne Mäkelä** ja **Oiva Nummela** sekä kymmen-kunta oli haavoittunut.

15.2. Seuraavien päivien perääntymis- ja viivy-tystaisteluissa tarvasjokelaisista kaatui ensin **Urho Laaksonen** Kämärällä, kuten päivää myöhemmin **Paavo Tahila**. Näin myös 20.2. **Vilho Järvinen**, 21.2. **Yrjö Kaunila** ja 26.2 **Ilmari Mäkilä** Honka-niemessä sekä **Eeli Lintunen** Pien-Perossa.

16.2. Liisa kertoo:” Tammikuun alussa isä kir-joittaa joutuneensa rintamalle. Kenttäposti kulkee, kunnes eräänä päivänä isän kirjeet lakkaavat ja äidin kirjeet palautetaan. Jotain pahaa on tapahtunut, mutta mitä? Joka päivä odotamme tietoja isästä. Aurinkoi-

sena helmikuun lopun päivänä taata ja kirkkoherra Perko tulevat kertomaan isän kadonneen Summan taistelussa helmikuun 16. päivänä. Sen tiedon myö-tä äidistä tulee soteleski, ja minusta sotaorpo. Joka päivä kuitenkin rukoilemme äidin kanssa, että isä palaisi. Sota loppuu ja miehet palaa kotiin. Monta on kuitenkin poissa. Elämä palaa pikkuhiljaa ennal-leen. Maaliskuun lopulla syntyy pieni veljeni. Ja niin meitä on kolme odottajaa.”

18.2. Tarvasjoen miehistä useita oli taistellut myös JR 62 joukoissa Taipaleella, kunnes kaksi pataljoona vedettiin keski-Kannakselle ja osa jäi Taipaleelle. Neljä nuorta tarvasjokelaista alikersanttia **Tuure Rönne-maa, Erkki Nieminen, Sauli Satopää** ja **Toivo Uusitalo** johtivat tänä päivänä rinnakkain ryhmiään, kun taisteltiin ankarasti Kirvesmäen tukikohdasta. Vaiheessa, jossa juuri tuli käsky pe-rääntyä, haavoittui **Sauli Satopää**. **Toivo Uusitalo** yritti tuoda asetoveriaan turvaan, mutta hän kuoli matkalla. Nyt Toivokin haavoittui ja muut toverit autoivat häntä. Saulin ruumis jäi kentälle. Seuraa-vana päivänä Kirvesmäki vallattiin takaisin, mutta Satopään ruumista ei löydetty.

20.2. Muista Tarvasjoen miehistä Raateentiellä erilleen sairauden takia joutunut Mauno Suvanto kaatui Kuhmossa. Tältäkin 21-vuotiaalta Killalan mylläristä jäi kaipaamaan leski ja kaksi orpolasta.

24.2. Laatokan pohjoispuolelle Impilahden, Le-metin, Uomaan alueelle oli saatu motitettua suuret venäläisjoukot. Näiden mottien purkamisyrityksissä kaatui nyt **Yrjö Uusitupa** ja viisi päivää myöhemmin **Eino Tamminen**.

2.3. Tarvasjoelta sotaan lähtenyt taidevaluri **Urho Peltonen** oli panssarilaiva Ilmariselta Turussa anonut rintamalle pääsyä ja sijoitettu Tuppuran linnakkeelle. Kun venäläiset kovalla tulituksella valtasivat linnak-keen, kaatui Peltonen sieltä pois pyrkiessään Suo-menlahden jälle. Näissä taisteluissa mukana ollut **Hannes Heikkilä** on kertonut sodan järkyttävimmät kokemukset.

2.3. Venäläisten edettyä jo Vuokselle, käytiin tun-netusti kiivaita taisteluja Äyräpään kirkonmäestä. Näissä taisteluissa kaatui **Reino Lehtonen**. Rinta-man siirryttyä yli Vuoksen Vuosalmelle kaatui vielä kolme Tarvasjoen miestä: 10.3. **Paavo Mäki**, 11.3. **Kalle Jussila** ja päivää ennen rauhaa 12.3.**Eino Valkala**.

3.3. Vielä ennen rauhaa kaatuivat myös Impilah-della ja Uomaalla **Vilho Koivusalo** sekä vapaaeh-toisina sotaan lähteneet 9.3. **Heikki Tapani** ja 11.3. **Aimo Tuominen**. Heikki Tapani oli Tarvasjoen tal-visodan nuorin sankarivainaja, 18-vuotias.

3.–12.3. Viimeisten sotapäivien taisteluissa kaatui-vat vielä **Arvo Suomi** Viipurissa, maatalousneuvoja **Toivo Viljanen** Kärstilässä, 6.3., **Antti Rauhala** Kei-häsniemessä 11.3. ja vaikeasti haavoittunut **Toivo Mäki**, joka kuolee sotasairaalassa, kuten 3.3. haa-voittunut **Paavo Saarinen**. Päivää ennen rauhaa 12.3. kaatuu Tarvasjoen komppaniasta vielä **Aito Osma**.

Välirauha

13.3. Viljo Kuukkala kertoo: ”Tarvasjoen komppa-nia oli Viipurin lähellä Korkeasaaressa suojaamassa Viipuria, jota vihollinen pyrki saartamaan. Rintama ei juuri ulottunut kohdalle, joten saarella olevan pre-sidentti **Relanderin** kesäasunnon sauna oli saatu lämmitettyä ja miehet olivat päässeet saunaan. Eräil-lä ei sitä iloa ollut vielä ollutkaan koko sodan aikana.

Kello 10 komppaniaan tuli ilmoitus, että tunnin päästä alkaa aselepo. Lähisaarilla oli kova tykistö-keskitys, mutta klo 11 tuli hiljaisuus. Puolenpäivän jälkeen kuultiin rauhan ehdot. Ne koettiin kovin epäoikeudenmukaisiksi. Parasta oli kuitenkin, että itsenäisyys säilyi.

Yli Viipurinlahden miehet näkivät, kuinka klo 15.30 Suomen lippu Viipurin linnan tornissa lasket-tiin, ensin puolitankoon kuin surun merkiksi, sitten ylös ja lopullisesti alas.”

16.3. Kollaalla kovien viimeisten päivien taiste-luissa vaikeasti käteen haavoittunut **Ahti Koskinen** lähetettiin ensi hoidon saatuaan Turkuun sairaalaan ilman saattajaa. Matkalla sinne hän junassa kuoli rauhan tulleen ja hän päättikin tulla kodin kautta. Resuiset rintamavaatteet päällä, mustana kasvoil-taan, partaisena ja käsi tukevasti sidottuna hän kulki pitäjän halki kotiin päin. Vastaan tuli monia tuttuja, mutta kukaan ei tuntenut häntä, niin hurjan näköinen hän oli. Kotona pestiin ja siistittiin. Sairaalaan hän meni seuraavana päivänä ja oli siellä vappuun asti.

3.4. Kerrotaan, että kunnanvaltuusto kokoontui kokoukseensa vanhaan kunnantalo Kuukkalaan. Ennen valtuuston kokouksen alkua istui samoissa tiloissa myös kunnanlääkärin vastaanotolle odotta-via ihmisiä. Heidän kesken puhe kääntyi Moskovan rauhaneh-toihin. Tuossa keskustelussa eräs lausui mielipiteenään:” Oli se hyvä, että edes tuossa vai-heessa ymmärrettiin tehdä rauha ja eikös se ole hy-väkin?” Silloin paikalla ollut ja juuri haavoittuneena sairaalasta palannut **Arvi Saarinen** lausui kyneleet silmissä: ”Semmoinen rauha, hyi häpeä.” Puolitoista vuotta myöhemmin hän joutui uhraamaan henkensä isänmaalle välirauhan loputtua.

18.5. Tarvasjoen komppania palasi siviiliin. San-karihautajaisia oli kuudet, joista viimeisissä 9.6. siunattiin yhtä aikaa 10 sankarivainajaa. Soteleskiä jäi Tarvasjoella 20 ja sotaorpoja 26. Siirtoväen pika-asutus saatettiin nopeasti käyntiin ja sotatuhot kau-pungeissa pyrittiin rakentaen korjaamaan. Toiveikas mieliala ja elämänusko olivat palanneet.

9.6.1940 **Liisa** muistelee: ”Kevät tuli ja äiti aloitti kylvötyöt–. Väsyttää itseään jaksakseen päivästä toiseen. Kesäkuun 9.päivänä Tarvasjoen kirkossa siunataan poissaolevina kymmenen sankarivai-najaa. Ihmettelen, miksi pappi luki isän nimen ja ripotti santaa valkean liinan päälle. Äiti selitti liinan kuvaavan isän maallista majaa. Liinat haudattiin sankarihautaan. Ei se asia oikein mahtunut pienen tytön ajatuksiin.”

MUISTOJA EVAKKOTIELTÄ VIELÄ KERRAN

Nyt, kun talvisodan syttymisestä tuli 80 vuotta, on vielä monen silloin lapsena eläneen vanhuk-sen mieleen palanneet tuon ajan muistot. Sodan takia evakkomat-kalle joutui kahteen kertaan lähtemään yli 400 000 ihmistä, joka oli 11% silloisesta kansastamme. Vain pieni osa heistä enää elää ja on kertomassa oman evakkotari-nansa.

Eräs silloin muiden mukana evakkoon lähteneis-tä perheistä oli myöhemmin Tarvasjoelta asunto-tilansa saanut **Hilma** ja **Juho Marjomaan** perhe Kuolemajärven Viuhkolan kylästä. Sodan syttyessä perheen seitsemän vuotias tytär **Elli** (myöhemmin Heitto) muistaa hyvin tuon evakkoon lähdön päi-vän ja koko siitä alkaneen evakkoajan. Kerätes-sämme sota-ajan perinnettä, kokosimme ylös myös hänen muistojaan, joista hän kertoi näin:

Sodan syttymisen pelkoa oli kyllä ollut ilmassa siitä asti, kun sotilaat olivat tulleet suojajoukkoihin lokakuussa. Koska osa ns. Mannerheim-linjaa kul-ki aivan kylämme läheltä Rihmaojan takaa Hopea-lan harjulla, oli osaa sotilaista sijoitettu asumaan eräisiin taloihinkin. Elli oli aloittanut koulun syk-syllä, mutta kun sotilaille tarvittiin sisämajoitus-tilaa, koulu lakkautettiin marraskuussa ja sotilaat tulivat sinne.

Nyt kuitenkin sodan syttyminen tuli yllätyk-senä, emmekä nopeaan evakkoon lähtöön olleet valmistautuneet. Sodan toisena päivänä 1.12. äiti oli pessyt pestäväksi ottamiaan pyykkejä ja uunin lämmitettyään leiponut leipää ja piirakoita. Puolen päivän aikaan tuli eräs nuorimies vapisevin äänin ilmoittamaan evakkoon lähdöstä illalla. Hän kehoti ottamaan mukaan vain muutaman päivän eväät, kahdet alusvaatteet kullekin, lämpimät vaatteet ja huovan. Enempää mitä käsissään pystyi kantamaan ei mukaan saanut ottaa. Illalla määrättyinä kellon-aikana oli oltava tienvarressa Kaukjärvellä. Vapaat miehet ja naiset saivat jäädä siirtämään viljaa tai karjaa, mutta muiden oli lähdettävä.

Isoisäni **Samuli Mölsä** oli kuollut kolme vuotta aikaisemmin, mutta mummoni **Helena** lähti muka-namme. Isäni Juho, joka oli syntynyt Pohjanmaalla Pulkkilassa, oli kivimiehenä tullut Kuolemajär-velle linnoitustöihin vuonna 1921 ja äitini kanssa avioiduttuaan jäänyt kotivävyksi. Hän oli ollut jo komennuksella armeijan siirtotöissä ja jäi nyt niitä jatkamaan. Minulla oli kaksi vanhempaa veljeä **Vilho** ja **Erkki** sekä vasta nelivuotias pikkuveli **Jaakko**. Muistan, kuinka Jaakko siinä lähtöä val-mistellessa pomppi itkuu tuherellen paljain jaloin lattialla ja huudahteli: ”Sota tulloo, enkä mie löydä

Juho Marjomaa ja poikansa Jaakko, taustalla Kaukjärvi.

mistään sukki.”

Illan jo pimetessä kylän väki oli kokoontunut

tien varteen, josta linja-autot tulivat meitä nou-tamaan. Ne veivät meidät Kaislahden asemalle, josta junalla matkattiin Uuraaseen. Täältä laivat tai proomut kuljettivat meidät Turkinsaareen. Siellä vietetyn päivän jälkeen meidät siirrettiin Säkkijär-velle, jossa olimme kahden viikon ajan. Itselleni ei tuosta matkasta ole jäänyt monia muistoja ja luulen uupumuksesta nukkuneeni ainakin laiva-matkan.

Säkkijärvellä tiesimme venäläisten edenneen jo kotikyläämme asti, johon rintama oli saatu pysäytettyä. Eräänä päivänä meidät kuljetettiin hevoskyydillä Pulsan asemalle, jossa nousimme junaan. Täältä matka härkävaunuissa kulki hitaasti Urjalaan. Meidät sijoitettiin nyt asumaan Koijär-velle Kojon koululle. Siellä kylmissä ja vetoisissa tiloissa lattialla maaten vietimme vuoden 1939 joulun. Keväällä, kun isä vielä rauhan tultuakin oli linnoitustöissä, 12-vuotias veljeni Vilho sai len-tävän keuhkotaudin ja kaksi päivää sairastettuaan kuoli. Hänen hautajaisiinsa Koijärven kirkkomaal-le isä sai lomaa.

Vähän myöhemmin saimme asunnon Hanhi-suolta, jonka koulussa olin talven 1940–1941. Keväällä 1941 me muutimme Kankaanpähän, josta meille luvattiin osoittaa pika-asutustila.

Siellä asumisolot olivat erittäin huonot, rottien kiusaamassa yhteismajoituksessa. Isä sai hankittua oman asunnon kuitenkin Karkusta ja muutimme sinne. Kolmannen kouluvuoteni sain nyt opiskella Karkussa.

Jatkosota, pääsy Karjalaan ja uusi evakkoon lähtö

Kesällä 1941 alkoi jatkosota ja seuraavana keväänä meidänkin perhe palasi Karjalaan ennen kylvön aikaa. Kun kaikki rakennukset oli talvisodassa poltettu, oli meidän ensin asuttava yhteisparakissa, kunnes uudet rakennukset nousivat syksyyn mennessä. Ensiksi oli muokattava peltoa, että saatiin uusi kylvö. Mukana oli tuotu Karkusta siemenviljaa ja siemenperunoita, joiden varastosuojaksi miehet kyhäsivät katoksen. Eräänä päivänä ennen kylvöä jostakin syystä varasto syttyi tuleen ja siemenet paloivat poroksi. Se oli suuri vahinko, sillä mistään ei saanut ostettua viljaa. Toisten naapureiden avustuksella pellot saatiin sentään kylvetyksi. Siemenperunat leikkattiin kahtia, jotta siemeniä riitti.

Seuraavan talven kävin jo koulua Kaukjärvelä. Rakennukset oli saatu kuntoon, karjaa ostettu ja pelloilta saatiin uusi sato. Veljeni Erkki täytti 18 vuotta ja joutui sotilaskoulutukseen. Isälle jäi nyt talon työt pelloilla ja metsässä. Erkki sai armeijasta loman kylvön aikaan. Hänen joukko-osastonsa JR1 oli juuri siirretty rajalinjalle Valkeasaareen.

Venäläisten suurhyökkäyksen alettua Kannaksella vuonna 1944 ja uuden evakkoon lähdön tullessa, Marjomaan perhe oli hajalla. Elli oli koulun loputtua päässyt vierailulle Valtosille Karkkuun. Kesken loman tuli tieto hyökkäyk-

sestä ja evakuoinnista. Heti hän pyrki lähtemään junalla kotiin, mutta oli tullut matkustuskielto Kannakselle, eikä lippua myyty. Jonkin ajan kuluttua hän sai tiedon, että kuolemajärveläisten sijoituskunta on Halikko ja sieltä hän löysi perheen.

Valkeasaaressa Erkki joutui hyökkäyksen alettua jo toisena päivänä, 10.6.1944, hirvittävään tulimyrskyyn. Konekiväärimiehenä hän ampui kaikki asemassa olevat vyöt tyhjiksi ja lähti sitten toverinsa kanssa hakemaan apua. Korsulle päin juostessa tuli vierelle räjähtävä kranaatti, joka heitti hänet pitkälle ilmaan. Tajuttomana hetken maattuaan hän lähti juoksemaan pitkin juoksuhautaa, jolloin vastaan tuli jo punasotilas. Hän lähti juoksemaan takaisin ja tapasi kymmenkunta omia miehiä. Kaikki huomasivat nyt tulleen saaretuksi ja ympärillä oli vihollismiehiä. Jostakin Erkki löysi konepistoolin täysin lippain ja kovalla tulella he raivasivat tien auki lähemmäs omia. Räjähdyksessä Erkiltä oli mennyt kuulo, joten hän ei kuullut taistelun melskeessä edes oman ammunnan ääntä. Vain luotisuihkunsa tehon hän näki vihollisissa. Ilmalennossa oli asetakki mennyt riekaleiksi ja nyt vain kaulus oli paidan päällä kaulalla.

Päästyään syrjemmälle temmellyksestä Erkki tajusi, että oma komppania oli täysin hajonnut ja hän lähti kulkemaan perääntymisvirran mukana omia miehiä etsien. Kuljettuaan yli 60 kilometriä hän tuli tutulle kotiseudulle ja poikkesi nukkumaan kotiin yöksi. Lähes viikon harhailtuaan hän löysi seikkailujen jälkeen omat joukot Summassa. Matkalla hän oli pelastanut erään uimataidottoman luutnantin hukkumasta, josta hänet kunniamerkillä palkittiin. Myöhemmin hän Viipurin seudulla taisteluissa haavoittui ja

sai metallinsiruja keuhkoihinsa ja käsiin.

Kotoa lähtevä perhe, mummo, Jaakko ja äiti kulkivat karjaa ajaen muun seudun väen mukana Kämärän asemalle. Siellä mummo Jaakon kanssa pääsivät viimeiseen junaan ja tulivat Halikkoon. Äiti jäi ajamaan karjaa ja kulki jalkaisin ohi Viipurin. Vasta lähellä Lappeenrantaa hän sai lehmät junaan ja pääsi matkaan itsekin. Isä jäi hevosineen lopettamaan evakuointia, saapuen omia teitään hänkin aikanaan Halikkoon. Elli ei muista miten isä sai tuotua kärryissään sen ison lipaston, joka oli kulkenut matkassa mukana Tarvasjoelle asti ja on vieläkin tallella.

Koti uusilla asuinsijoilla

Vieraisa nurkissa jatkui evakkoelämä Marjomailla nyt Halikon Vaskion Lähteenmäessä. El-lin viimeiset kouluvuodet kuluivat siellä Heinäsuon koululla. Koulumatka oli viisi kilometriä, joka puukengät jalassa tuntui pitkältä kulkea. Talvella sentään oli sukset ja kengät niihin. Erkki palasi sodasta nimellisesti terveenä ja avioituikin pian Leena Untolan kanssa. Heille syntyi poika Jorma. Vuoden 1946 keväällä Marjomaat ostivat pika-asutustilan Tarvasjoelta Jauholasta Toivo Litkon Yli-Mäinkin tilan maista.

Rakentamisen ajan me asuimme Jauholan alakoulun vieressä ja Erkin perhe koulun sivutiloissa. Vuodessa uusi talomme alkoi olla valmis ja pääsimme sinne asumaan. Uuteen omaan kotiin muutto olikin, kuin seitsemän vuoden evakkomatkan päätös. Erkkiä oli sodasta asti vaivannut päänsärky, joka ilmeisesti johtui jo Valkeasaaressa päähän saadusta kovasta iskusta. Nyt tutkimuksissa havaittiin aivokasvain, joka marraskuussa 1947 johti kuolemaan. Hänen Jor-

LAULAJA ILTALYPSYLLÄ

ta tulee mieleen eräs. Seuratessa maanviljelyksen ja erityisesti karjanhoidon huimaa kehitystä maamme itsenäistymisestä alkaen, huomio kiinnittyy tämän ammatin työntekijöiden, karjanhoitajien eli karjakoiden, määrän ja koulutuksen nopeaan kasvuun. Lähes joka tilalla oli lypsykarjaa Tarvasjoella aina 1960-luvulle asti. Vuosisadan alussa alkanut karjanjalostus, ruokinnan monipuolistuminen, laiduntaminen ja AIV-rehu nostivat lehmien maidon keskituotoksen vuosisadan alun 1500 litrasta sodan alla lähelle 3000 litraan. Uusien karjarakennusten puitteissa karjamäärät kasvoivat ja tilat palkkasivat yhä enemmän karjanhoitajia. Ruokinnan ja hoitotyön ohella yleinen kolmen kerran käsinlypsy vaati ahkeria ja osaavia käsiä. Ennen keinosiemennystä ihasteltiin suuria sonniosuuskunnan sonneja taitavasti ohjaavia karjakkoja.

Ensimmäinen karjantarkkailuyhdistys perustettiin Tarvasjoelle 100 vuotta sitten 22.9.1919. Siihen kuului tiloja vielä Karinaisista ja Marttilasta. Kun täysin oma tarkkailuyhdistys perustettiin 1931, se jakaantui jo kolmeen piiriin. Yhdistys piti vuosittain neljätkin lypsykilpailut. Niiden tulostietoja seurattessa huomaa, kuinka paljon pitä-

jään oli tullut karjanhoitajia ulkopuolelta kuntaa. Etäisimmät olivat Pohjanmaalta, Kymenlaaksosta ja Hämeestä tulleita karjanhoitokoulun käyneitä karjakkoja. Vuosien varrella useat avioituivatkin Tarvasjoella. Eräät heistä kävivät tarkkailukarjakkokurssin ja heitä palasi vielä muutamia assistenttina pitäjäämme.

Tarkastuspiirit järjestivät säännöllisesti illanviettoja, joissa isäntäväkien kanssa karjakot ja usein myös pitäjällä olevat karjanhoitoharjoittelijat sekä meijerin henkilökuntaa esittivät ohjelmaa. Oli yksinlaulua, yhteislaulua, lausuntaa ja jopa pienoisnäytelmiä. Usein tuli joitain ulkopuolisia pitämään ammatillista tietoisquia Henkinen vireys oli monipuolista ja hyviä laulajia liittyi kuoroihinkin.

On ihmetelty, että Suomen kirjallisuudessa on hyvin vähän kuvattu viime vuosisadan karjahoi-toammattilaisia ja maaseudun arkipäivän elämää. Maaseutukuvauksissa etualalle ovat usein päässeet tomerat emännät ja laiskat isännät, mutta karjakkoja ja maitotyttyjä ovat muistaneet vain **F. E. Sillanpää** tai **Hella Vuolijoki**. Tosin Otavan romaanikilpailun voitti 1936 **Auni Nuolivaaran** kirja Paimen, piika ja emäntä 1800-luvun lopun

ma-poikansa jäi meille uutena perheenjäsenenä elämään, kun hänen äitinsä muutti Helsinkiin.

Juho isälle tuli lähtö tästä ajasta jo 1952. Kolme sotaa nähnyt ja kaksi tilaa perheelleen rakentanut, raskasta työtä koko ikänsä tehnyt mies, sai leposijan Tarvasjoen hautausmaalla. Äidille suotiin elonpäiviä vuoteen 1981 asti ja hän ehti hoivata lastenlapsia. Jaakko otti isän jälkeen 17-vuotiaana isännyyden ja avioiduttuaan Hilka Mustamäen kanssa, viljeli tilaa vuoteen 1990. Heidän poikansa Pekka on siitä pitäen pitänyt tilaa yhdessä Päivi vaimonsa kanssa. Päivilläkin on sukujuuret Karjalassa, missä hänen isoisänsä eli Laatokan kalastajana Metsäpirtin pitäjän Taipaleen Kirvesniemessä.

Marjomaiden evakkotarina on vain yksi tuhansien joukossa. Kaikkiaan Tarvasjoelle rakennettiin 62 asutustilaa, joissa oli yli 900 ha pitäjämme peltoalasta. Pitäjään sijoittui yli 300 henkeä näihin tiloihin. Usein on puhuttu siitä, kuinka paljon pitäjämme maisemat muuttuivat sodan jälkeisinä vuosina. Tuli paljon uusia rakennuksia, peltoaukeat laajenivat ja uusia teitä rakennettiin. Esimerkiksi useimmilla Jauholan ja Liedonperän taloilla oli ollut peltotie ja silta yli Savijoen, koska peltoja oli joen takana. Nyt nuo tiet muuttuivat kyläteiksi ja niiltä tuli yhteys Lakiaissuontien kautta Killalaan ja Härkätielle Kaariportin kohdalle. Myöhemmin niille tuli läpikulku- ja koulukuljetusliikennettä.

Uusille sukupolville Karjala ja sieltä lähteneiden evakkotie on usein vain ukkien ja mummojen kertomaa historiaa. Meidän vanhempien velvollisuus onkin nyt kerätä ja tallentaa nuo muistot kerrottavaksi tuleville polville.

Kalervo Mäkinen
Elli Heitto

maaseutukuvauksellaan, mutta sen laaja lukija-kuntakaan ei innostanut montaa uutta kirjoittajaa. Sanotusta kirjasta kerrotaan, että sitä käännettiin muille kielille. Kun kirjailija **Veijo Meri** oli Japanissa 1980-luvulla, hän tutustui japanilaiseen Anime-kirjoihin ja elokuviin, joita oli tehty maailman kirjallisuuden klassikoista. Etsiessään sieltä suomalaista hän löysi vain Nuolivaaran kirjan pohjalta tehdyn anime-kuvan nimellä Katri, laitumien tyttö. Näin kaukainen kuva Suomen karjamajoilta oli kulkenut etäälle itään.

Kuin muistelmana karjanhoitajien henkisistä harrastuksista 70 vuoden takaa, tapasin Turussa Kansallisessa palvelutalossa eläkepäiviään viettävän **Saara Eskolan**. Ollessaan useita vuosia karjakkona Horristen Kotamäessä, silloin Saara Koivistona, hän oli voittanut lähettämällään runolla Pellervo-lehden runokilpailun. Kaivoimme esiin tämän sodan jälkeisten äitien syviä tunteita kuvanneen runon, joka kuului näin:

ÄIDIN LAULU POJALLENSA

Virttä vanhaa äiti laulaa, poikaa pientä nukkuttaa.

Pirtti suojaa, siunaa, nuorta kehdon polkijaa.

Pirtin vanha kello muistaa vaiheet sukupolvien: kehto sama keinutteli miehiksi monen poikasen. Äiti laulaa hartain mielin, lapsi ei nuku, hyvä niin --

Virsi loppuu, äiti herkee mietelmiinsä herkimpiin:

Poikaseni kyntäjäni, varsa kaunis vainon, sulle seinäkello soittaa, uudet aamut sinun on.

Isäsi kaatui, äitisi lähtee, poikaseni sinä jäät, muista hoitaa ”kyntäjäni” isän pellon tähköpäät.

Vaali pirtin vanha tuntu, hoida portit, tanhuat, pidä kellot karjallasi, sulje aitat avarat.

Äitisi elon tuolta puolen aina töitäs seuraillee, pidä talostamme huoli, kylväh, niitä, oikein tee.

Älä hylkkää peltojamme, jatka isän tehtävää, pirtti suojaa untas aina, onneksesi pellot jää. Nuku pieni isäntäni. Kerää voimaa kyntäjäni. Niin kuin rukiin vahva tuoksu, täytät äitis elämän.

Karjakot

Noista pitäjässämme lähes loppuneista ammateis-

KIITOLLISIN MIELIN

Kulunut syksy on ollut vauhdikas ja toimintaa täynnä Tarvasjoen kappeliseurakunnassa. Iloisimpana tapahtumana on tuoreena vielä muistissa rakkaan kotikirkkomme 240-vuotis-syntymäpäivä. Juhlapäivänä kirkossa ja seurakuntatalolla oli paljon väkeä ja tunnelma oli kovin kiitollinen. Mikael ja Antti Piihänen rakentamaan Herran huoneeseen ovat monet sukupolvet saaneet kokoontua. Rukoilemme, että vastaisuudessa kirkko olisi tarvasjokelaisille paikka, jonne halukkaasti kokoontutaan niin kiittämään kuin apuakin pyytämään. Itsekin olen runsaan 15 vuoden ajan saanut Tarvasjoen kirkossa palvella. Tuntuu, että rakennus tulee vuosi vuodelta rakkaammaksi. En väsy kat-somasta alttaritaulun ylösnoussutta Kristusta.

Saa nähdä, mitä tulevaisuus tuo tullessaan lähialueen seurakuntakentässä. Auran seurakunta liittyy Liedon seurakuntaan. Tämä tuo varmasti tullessaan monenlaisia mahdollisuuksia, mutta myös haasteita. Liedon seurakunta alkaa maantieteellisesti olla laaja seurakunta, alueella on monenlaisia asutuskeskuksia. Jos Auran seurakunta liittyy Lietoon, niin sitten on jo neljä kirkkoakin. Toisaalla asutaan aivan Turun kaupungin kupeessa kaupunkimaisissa olosuhteissa, toisaalla eletään

maaseudun rauhassa. Tarvasjoki ja Aura edustavat maaseutua – tässä mielessä olemme samantapaisia ja meillä lieenee samantapaisia toiveita ja tarpeita seurakunnan suhteen. Rahatkin saattavat jossain vaiheessa olla tiukalla. Ajattelen, että yksittäinen seurakuntalainen voi tehdä täällä kappelin alueella yhteisönsä hyväksi sen, että hän aktiivisesti käyttää seurakunnan palveluja. Halutessaan voi olla myös aktiivinen toimija. Molemmat ovat hyvällä tolalla Tarvasjoella. Väkeä käy kaikissa seurakunnan toiminnoissa mukavasti ja aktiivisia seurakunnassa toimivia ihmisiä on valtavasti. Kiitos tästä kaikesta! Pidetään jatkossakin Tarvasjoen kappeli eloisana ja elävänä! Kriittisissä vaiheissa – jos toimintaa joudutaan supistamaan – tilastoilakin lieenee merkitystä. Kirkon päiväkirjasta saa helposti tsekattua sen, onko kirkossakävijöiden määrä laskenut vai noussut. Seurakunta olemme me kaikki yhdessä.

Olen huolissani yleisestä keskusteluilmapii-ristä, jossa maaseutua, maanviljelijöitä ja karjankasvattajia syyllistetään nykyään lähes kaikesta. Jos me maaseudun asukkaat emme pidä maaseudun puolua, ei sitä taida kukaan mukaan tehdä. En tiedä, onko sillä mitään suurta merkitystä, mutta itse ainakin olen reilusti maaseudun ihminen. Olen

siitä jopa ylpeä! Toivottavasti meitä on muitakin. Kiitollinen olen maaseudusta.

"Katso, pimeys peittää maan, yön synkkyys kansat.

Mutta sinun taivaallesi kohoaa aamunkoi, Herran kirkkaus hohtaa sinun ylläsi."

(Jes. 60:2)

Käymme vuodenkierrossa kohti Jeesuksen seimeä. Mieleemme täyttyvät anteeksiantamuksesta ja ikuisen elämän toivosta, jota vastasyntynyt Jumalan Poika tulee meille ja koko maailmalle tuomaan. Koko luomakunta juhlii Jeesuksen syntymää. Jouluihin ei ole vain kirkon juhla, vaan kaikkien elävien juhla. Meistä jokainen voi toimia niin, että joulun sanoma rauhasta voi jatkaa joulun jälkeenkkin, vuoden jokaisena päivänä. Rauhaa maailma kaipaa monella tasolla alkaen sota- ja kriisipe-säkkeiden rauhanneuvotteluista tullen pienempiin ympyröihin kotien keittiönpöytien ääreen. Rauhaa kaipaavat ne, jotka tekevät luonnonsuojelutyötä, ne jotka työkseen hoitavat eläimiä ja viljelevät maata. Rauhaa – työrauhaa ja resursseja kaipaavat ne, jotka sairaaloissa ja hoitolaitoksissa hoitavat niitä, jotka hoivaa ja hoitoa tarvitsevat. Luulen, ettei maailmassa ole ihmistä, joka ei joskus rauhaa kaipaaisi. Joulun sanomassa rauhaa tarjotaan. Tästä

sanomasta saamme olla kovin kiitollisia.

Tässä syksyllä luettiin Mikael-poikani (5-luokkalainen) kanssa uskonnonkokeeseen. Uskonnon kirjassa kerrottiin, että aikanaan alkukirkon aikana kristittyjen kunnioitus Rooman valtakunnassa kasvoi, koska he hyväksyivät yhteisönsä kaikki. Mukaan kutsuttiin köyhiä, sairaita, rikollista elämää eläneet, naiset ja lapset. Opeteltiin elämään tasa-arvoisina, kaikkia ihmisiä kunnioittaen. Tämä todella on Joulun Lapsen tahto. Kaikki ovat yhtä tärkeitä. Tämä meidän on syytä muistaa tänäkin aikana, kun milloin mitään muuria tai piikkilanka-aitaa ollaan pystyttämässä.

Kun Jumala Pojassaan tuli ihmiseksi, Hän tuli samalla tuntemaan ihmiselon osan läpikotaisin (toki Hän sen muutenkin tietää!). Jumala tietää ihmiselämän kehdestä hautaan ja jopa enemmän. Jumala katselee eloamme iankaikkisuusnäkökulmasta. Vain kiittää saamme. Tästä kaikesta. Ja olla turvallisin mielin. Hän tietää, mikä tai mitä milloinkin, on meille parhaaksi. Tarvasjoen kirkon kattoparrun sanoin: "Hän ei ole kaukana yhdestäkään meistä".

Siunattua, rauhallista ja armorikasta Vapahtajamme Jeesuksen Kristuksen syntymäjuhlaa!

Outi-pappi

240-vuotisjuhlamessussa oli käytössä juhlat vanhat messukasukat, kirkkoherra Risto Leppäsellä vuodelta 1849 ja kappalaisella Outi Niiniaholla vuodelta 1778.

240-vuotias kirkko.

Juhlamessussa lauloi projektikuoro kanttori Kaisa Kraftin johdolla.

Valvomisen sunnuntaina varhaisnuoret avustivat jumalanpalveluksen suunnittelussa ja toteutuksessa. He osallistuivat valtakunnalliseen haasteeseen ja viettivät yön kirkossa. Niinpä kulkueessakin heillä oli mukana taskulamput, tuomassa valoa kirkkoon.

Sadonkorjuun kiitospyhää vietettiin yhdessä Maataloustuottajien kanssa.

Tarvasjoen Maataloustuottajanaiset täyttivät tänä vuonna 40 vuotta. Sadonkorjuun kiitospyhänä he juhlistivat merkkivuottaan

tarjoamalla juhlalounaan. Samalla muistettiin pitkään toiminnassa mukana olleita johtokunnan jäseniä ja emäntäryhmiä.

Kuvassa vasemmalta Minna Hallanheimo, Irma Saari, Hanna Kulha, Tuulikki Sipilä, Marja-Leena Seppä sekä Hannele Eskolin (puh.johtaja vuosina 1983–1986). Kuvasta puuttuu Kaija Mustamäki. Eturivissä ensimmäinen puheenjohtaja Paula Ylitalo (1979–1982).

Kuvat: Eeva Sisso

NYT KUULEE!!!!

Tarvasjoen kirkkoon on kesällä asennettu induktiosilmukka. Se helpottaa kuulemista kuulokojeen T-asentoa käyttämällä. Paras kuuluvuus on ristikäytävästä taaksepäin, urkuparven lehteriin saakka, molemmilla puolilla kirkon käytävää. Alue kattaa myös muutaman penkkirivin eteen- ja taaksepäin.

Jotta kuulokojeen avulla kuulee paremmin, siinä tulisi olla T-asento. Jos sitä ei kuulokojeessa ole, voit pyytää sen aktivoimista seuraavalla kerralla kuulokojetta sovitettaessa. Kerrot, että kirkkoon on asennettu induktiosilmukka, jota haluaisit hyödyntää. Seurakuntatalossahan on ollut jo yli neljä vuotta asennettuna induktiosilmukka.

Induktiosilmukka on kuulokojeen käyttäjille tarkoitettu kuulon apuväline. Jotta induktiosilmukasta olisi hyötyä, kuulokojeessa pitää olla t-ohjelma (t-asento) eli sähkömagneettinen kela induktiivista kuuntelua varten.

Induktiosilmukan avulla ääni siirretään langattomasti vahvistettuna suoraan kuulokojeen vastaanottokelaan. Ääni siirtyy puhtaasti ja sopivalla voimakkuudella, eivätkä häiriöäänet puhujan ja kuuntelijan välissä häiritse. Nykyisin suositellaan induktiosilmukan merkitsemistä

tällaisella kuvalla:

Jos äänen kuulumisessa on ongelmia, kuulolaitteella tai ilman, kerro siitä suntiolle, papille tai kanttorille, niin yritetään olla avuksi. Myös omaa istumapaikkaa voi vaihdella, jotta löytää itselle sopivan kuuluvuuden. Urkuparven alla, vaikka tuntuukin olevan kovin suosittu istumapaikka, ei kuuluvuus esim. urkuparvelta ole paras mahdollinen. Kirkon penkkejä voi täyttää myös edestäpäin, vaikka se suomalaiselle voi-kin olla vaikeaa, tai ainakin heti ristikäytävästä taaksepäin!

Minna Mäkinen,
hankkeessa mukana olleena

YHTEISTÄ LEIPÄÄ
MURTAMASSA
HYVINVOINTIKESKUKSESSA

Tarvasjoen Hyvinvointikeskuk- sessa järjestetään kerran kuussa Hyvinvointikeskuksen asukkaille ehtoollishartaus, jonne myös muut kuin Hyvinvointikeskuksen asuk- kaat ovat lämpimästi tervetulleita. Hartaudessa tarjoutuu mahdol- lisuus ehtoollisen nauttimiseen myös niillä seurakuntalaisilla, jotka eivät pääsee osallistumaan kirkossa järjestettäviin jumalan- palveluksiin.

Ehtoollishartauden pitävät yleensä Outi-pappi ja Kaisa-kanttori yhdessä vapaaehtoisten seurakun- talaisien kanssa. Tänä syksynä va- paaehtoisina ovat toimineet Eija Isokangas, Päivi Marjomaa sekä Sakari Tapani. Päivi on toiminut eräänlaisissa sution tehtävissä ja huo- lehtinut Sakarin kanssa, että kaikki on valmista ennen hartauden alkua. Hän on ottanut esiin viinin ja pikarit, jakanut virsikirjat, koristanut alttaripöydän sekä laittanut leivän esille. Tänä syksynä olemme saaneet nauttia Päivin mie- hen Pekan itse leipomaa ehtoollisleipää. Eräällä kerralla leipä oli vielä lämmintä sitä murret- taessa. Eija on ehtoollisavustaja ja huolehtii ehtoollisviinin jakamisesta Päivin avustuksella Outi-papin jakaessa ehtoollisleivän. Hartauden jälkeen juodaan yhdessä kirkkokahvit.

Ehtoollishartauteen osallistuu yleensä noin 35

Eeva Sisso

henkeä. Voisi sanoa, että vanhainkotiheartauksesi osallistujamäärä on aika suuri. Ilman vapaaeh- toisten apua ehtoollishartauden pito olisi aika työläs meille työntekijöille. Vapaaehtoisten apu mahdollistaa juhlavammat puitteet ja hartaan tunnelman. Ehtoollishartaudessa ollaan pyhän äärellä ja koetaan ehtoollisyhteyttä. Virren 452 sanoin: ”Jo Herran armopöytä valmiina odot- taa, hän viiniä ja leipää meillekin tarjoaa. Hän kutsuu syömään kaikki, ei torju yhtäkään. Hän rajamuurit murtaa, luo valon pimeään.”

Ehtoollishartaudet HVK:ssa kerran kuussa torstaisin klo 14.

Kaisa Kraft
kanttori

Tarvasjoen kappeliseurakunnan kirkkodraamaryhmä esittää:

LEGENDA KOLMESTA PUUSTA

Käsikirjoitus: Ohjaus:
Angela Elwell Hunt Inkeri Vyyryläinen

Rooleissa: Tuuli Korpisalo, Taina Mäkinen, Riikka Takala,
Iere Kallio ja Inkeri Vyyryläinen

Esitykset ensi vuoden alussa:

Lauantai 4.1.2020 klo 14.00 Tarvasjoen kirkko

Sunnuntai 5.1.2020 klo 17.00 Littoisten kirkko

Sunnuntai 19.1.2020 klo 16.00 Liedon kirkko

EU-RUUAN KANTAMISTA JA
MUITA PALVELUTEHTÄVIÄ

Seurakunnan diakoniatyö kokoaa uusia sekä kokeneita vapaaehtoistoimijoita kurssille. Jos kaipaat uutta tekemistä, ihmisten tapaamista, tai tukea tuttuun vapaaehtoistehtävääsi, tule mukaan. Kurssi on tarkoitettu heille, jotka saattavat vielä pohtia, mitä tehtävää voisivat ryhtyä tekemään. Kurssille ovat tervetulleita myös he, jotka jo toimivat jossain tehtävässä, mutta eivät ole vielä käyneet vapaaehtoistyön kurssia. Kurssi pidetään 16.3., 17.3., 24.3. ja 25.3. klo 17–20, Mestarintuvassa, Hyvättylän- tie 19, Lieto.

Kurssilla kuulemme mm. siitä mitä vapaaeh- toistyö on ja mitä se ei ole. Pohdimme, miten toimia vastuullisesti tehtävässä ja miten pidäm- me huolta jaksamisestamme. Lisäksi kurssilai- set pääsevät tutustumaan erilaisiin seurakunnan ja seurakunnan yhteistyötahojen, MLL:n, Elä- keliiton, SPR:n ja 4H-yhdistyksen tehtäviin.

Kouluttajana toimii Turun Avustajakeskuksen kouluttaja.

Seurakunnalla on tarjota sekä yksittäisiä tem- pauksia että pitempiaikaisia tehtäviä. Yksittäi- nen tehtävä voi olla esim. juhlien järjestely tai 1.300 kg:n ruokamäärän kantaminen varastoon. Jauhopussit, hernekeittopurkit, näkkileivät ja muut lahjoitusruuat tarvitsevat monta käsiparia päätyäkseen oikeaan järjestykseen ruuanjakoa varten. Pitempiaikaisiin tehtäviin haemme mm. ystäviä lapsiperheille, joiden omat isovanhem- mat eivät asu lähettyvillä sekä yksinäisille ikäih- misille. Voit käyttää aikaasi oman mahdollisuu- tesi mukaan. Saat tehtävääsi perehdytyksen ja tuen. Tervetuloa kuuntelemaan mitä toimintaa sinulle on tarjolla! Ilmoittautuminen diakoni

Jaana Inberg, p. 050 493 0442.

Taru Sahla
Diakoniatyöntekijä

JOULUN AJAN
TAPAHTUMAT
TARVASJOEN
KAPPELISEURAKUNNASSA

Ke 11.12.	klo 19	Joulukonsertti kirkossa Kaisa Kraft, Tomi Satomaa, Musica Vocale-kuoro
Pe 13.12.	klo 18	Lasten kauneimmat joululaulut srk-talolla yhteistyössä MLL:n kanssa
Su 15.12.	klo 18	Kauneimmat joululaulut kirkossa
Ke 18.12.	klo 14.30	Kauneimmat joululaulut HVK:n Heikkilässä
To 19.12.	klo 14	Ehtoollishartaus HVK:n Heikkilässä
La 21.12.	klo 8	Tarvasjoen koulun joulukirkko
Su 22.12.	klo 10	Neljännän adventtisunnuntain messu kirkossa. Saarnaa Matias Roto, liturgi Tuija Leeste, kanttori Lotta Paaso, laulu Cloetta Roto. Messun jälkeen joulupuurotarjoilu srk-talolla, Sleyn paikallisosasto
Ti 24.12.	klo 15	Jouluaaton sanajumalanpalvelus kirkossa. Tuija Leeste ja Kaisa Takkula
Ti 24.12.	klo 22	Jouluyön messu kirkossa. Outi Tukia-Takala, Kaisa Takkula ja joulukuoro. Lauletaan Kauneimpia joululauluja. Lopuksi Maa on niin kaunis ulkona kirkkomaalla
Ke 25.12.	klo 8	Jouluaamun sanajumalanpalvelus. Tuija Leeste ja Lotta Paaso
To 26.12.	klo 18	Tapaninpäivän musiikillinen iltamessu. Daniel Räsänen, Kaisa Takkula ja Laulavat eläkeläiset. Lauletaan Kauneimpia joululauluja.
Su 29.12.		Ei palvelusta Tarvasjoella
Ke 1.1.	klo 12	Uudenvuodenpäivän messu srk-talolla. Tuija Leeste ja Lotta Paaso. Juodaan kirkkokahleet vuoden alkamisen kunniaksi
Su 5.1.		Ei palvelusta Tarvasjoella
Ma 6.1.	klo 10	Loppiaisen messu kirkossa. Daniel Räsänen ja Lotta Paaso. Messun jälkeen lauletaan Kauneimmat joululaulut vielä kerran srk-talolla ja juodaan kirkkokahleet

TARVAS KOTISEUTULEHTI 2/2019 Julkaisijat: Kotiseutuyhdistys Tarvaiset ja Tarvasjoen kappeliseurakunta Toimittanut: Kalervo Mäkinen	Painomäärä: 1 100 kpl Taitto ja kuvankäsittely: Salo Seudun Sanomat Oy / asiakaslehdet Painopaikka: Newprint, Raisio
---	---

URPO KÄNNÖN MUISTELUKSIA Kolmas osa.

Sakari Kännö kertoo: Isäni, autoilija Urpo Kännö, innostui vuonna 1994 täyttämään ruutuvihkoja muisteluksilla. Olen julkaissut niistä osasia. Nuoruutensa hän asui Takamaalla Suitsun talossa viljelijäperheessä. Viime lehdessä kerrottiin muun muassa Suitsun talkkunatehtaasta. 18-vuotiaana Urpo rakensi Tarvasjoen kirkolle omakotitalon ja ryhtyi autoilijaksi. Hän oli syntynyt 9.10.1917 ja kuoli 7.9.2010.

Naapuruksia Takamaalla

Suitsun talon lähin naapuri on *Ylitalo*. Se oli rakennettu vähän ennen kuin muutimme vuonna 1920 Suitsuun tai Korpelaan, kuten me sitä sanoimme. Ylitalossa asuivat alkuperäiset omistajat **Juvanoja** ja vaimonsa **Hulda**. Se oli sikäli hankala naapuri, kun iloluontoinen Hulda-emäntä järjesti tanssit harva se lauantai. Kalevan kulmilta tuli monenmoista porukkaa, **Stenbergin Jalmari** etunensä haitari selässä. Pirtua tietysti oli omaan tarpeeseen ja myyntiin ja meteli ja meno oli toisinaan kovaakin. Veräjät jätettiin auki ja aamulla oli elukat viljapellossa. **Lauri** (vanhin veljeni) oli siinä iässä, että isällä ja äitillä oli tekemistä, ettei hän kävisi Ylitalon tansseissa, mutta kävi hän se siellä.

Ylitalossa, Juvanojilla oli kaksi poikaa, vanhempi **Osmo** oli suunnilleen minun ikäiseni ja **Aimo** muutamaa vuotta nuorempi. Aimo ei vielä puhunut kunnolla, mutta yritti laulaa ja puhua tanssipurukalta kuulemiaan ja huvitti naapureita. Heinäpellolla Aimo taapersi äitinsä perässä vaatien koväänisesti ”anna tittiä, taatana”.

Juvanojille tuli sitten ero aika pian ja talo myytiin. Juvanoja meni asumaan sukulaisten luo Marttilaan ja Hulda lähti poikien kanssa **Virtasen Vernerin** matkaan. Virtanen asusti *Perälän* paikkaa *Haaviston* naapurissa ja myi sen samoihin aikoihin.

Ojalaa asui **Oskari Ojala**. Hän oli kotoisin Vampulasta ja ennestään vanhempieni tuttava. Oskari oli käynyt Amerikassa tienaaamassa ja ostanut Takamaalta maata ja rakentanut talon. Hän oli seurallinen mies, tuli joka sunnuntai aamupäivällä käymään, ei viipynyt kauvaa, lähtiessään toimitti - - -, kun vielä käyn *Korpimäessä* on joka paikassa käyty. Takamaalla oli kymmenkunta ”paikkaa”.

Korpimäkeä asusti yritteliäs isäntä, **Yrjö Virtanen**, myi pirtua ja keitti pontikkaa. Ylitalon lehmät olivat kerran yöllä karanneet Korpimäen metsään, osuneet Yrjön tehtaalle ja syöneet käymässä olleen mäskin. Tulivat aamulla kotiin aika huppelissa. Yrjö myi jo pian talonsa **Jokiselle** ja muutti Paimioon.

Jokiset olivat mukavia ihmisiä. Jokinen oli talvisin metsätyömailla pomona, oli ryhdikäs ja jämtti mies. Metsästi jäniksiä ja pyydysti kettuja. Hän oli meillä usein kesäisin rakennustöissä. Jokisen emäntä kävi usein auttelemassa äitiä. Heillä oli kotosalla kaksi tytärtä, **Fanni** ja **Liisi**, ja poika **Olavi**. Vanhempi poika **Valfrid** oli vähän hulvivili, maalari ammatiltaan. Oli meillä useasti maalarin töissä, maalasi kerran mun kelkkani hienoksi ja nimeni istuimeen. Valfri piikitteli työkseen sisartaan Fannia, tämä kun oli hienosteleva eikä oikein sietänyt Valfrin elämäntapoja. Maalari tienasi kesät hyvin, mutta tavallisesti kaikki meni sitä mukaa. Valfri oli paljon kesäisin Paimiossa töissä, välillä ryyppäsi ja piti pahaa mekastusta Vistalla. Nimismies toimitti hänet sitten talveksi tyrmään juopumuksesta ja häiriönteosta. Keväällä Valfri taas ilmestyi maisemiin ja tuli äitini juttusille, tapansa mukaan. Äiti hyvin tiesi Valfrin asiat mutta kysyi tavan vuoksi ”missä olet ollut”. ”Mää olin taas talven tuolla valtion verstaalla puuhevosia maalaamassa” vastasi Valfri. Äitini vähän torui ja kehotti elämään siivommin.

Kerran sitten Valfri taas poikkesi meille oltu-

aan isomman aikaa poissa. Ensin yhtä ja toista juteltuaan hän sanoi menneensä kihloihin. Äiti luuli ensin että Valfri taas puhuu lämpimikseen, kun vaikutti vähän maistaneeltakin. Vai niin, kukas morsian on ja mistäpäin, kyseli sitten. Hän on Esteri sanoi Valfri, **Esteri Salmi**, ja kertoi asiasta enemmänkin. No, äitini oli iloinen ja toivotti onnea ja oli hyvillään, että kyllä se Valfrin elämä siitä vakiintuu. Niin tapahtuikin heidän mentyä naimisiin. Mutta muutaman vuoden kuluttua kuulumme, että Valfri oli kuollut keuhkotautiin saatuaan tartunnan korjatessaan keuhkotautiin kuolleen huoneiston. Jokiset olivat silloin jo muuttaneet pois Takamaalta myytyään Korpimäen **Lehtisen Viljolle** ja **Helmille**.

Ylitaloon oli Juvanojan jälkeen tullut **Laihin**en joukkoineen, mutta oli liikaa velkaa, ei he olleet siinä kauvaa. Laihin osti sitten Lehtiseltä pienen *Härkäniitun* paikan, kun Lehtiset muuttivat Korpimäkeen.

Suitsun talo vaati remontteja

Peltojen ja rakennusten kunnostukset teettivät kyllä töitä. Isä oli pääasiassa rakennustöissä ja talvisin nikkaroi ovia ja ikkunoita. Varttuneet pojat Lauri ja **Jorma** olivat peltohommissa. Ojan kaivuussa oli urakkamiehiä ja tavallisesti oli yksi vakinainen mies talon töissä. Kesäisin oli varsinkin navetan rakennuksella monta miestä. Kun asuinrakennus oli saatu katon tekoon osuneen sateen jälkeen kuivaksi, uuden katon alle uusittiin kaikki uunit. Entisestä keittiöstä tuli väen pirtti ja isoimpaan tupaan tuli hella ja suuri leivinuuni. Edellisenä kesänä oli tehty tiiliä mitkä määrät. Se olikin homma. Isä teki talvella valmiiksi tiiliraanan, se oli kuin kirnu, pari metriä korkea, halkaisi- ja noin metrin, paksusta lankusta ja vankasti vyötetty. Sisällä mäntänä paksu tukki jossa poikittaislapoja. Tukin yläpäästä lähti puomi jonka päähän valjastettiin hevonen kiertämään kehää. Näin mäntä pyöri ja isä lapioi sisään savea, hiekkaa ja vettä. Seoksen sopivuus nähtiin raanan alapään reiästä tulevassa pötkössä. Siitä se lapioitiin kärryille ja vietiin makasiiniin, jossa pari kolme miestä löi tiiliä puiseen muottiin, josta ne kumottiin lattialle kuivumaan. Kun yksi lato täyttyi, siirryttiin seuraavaan. Kun tiilet vähän kuivuivat minä ja **Haapasan Eino** käänsimme ne syrjälleen että kuivuivat. Se hevosen ajo raanan ympäri oli minun hommiani. Kun en minä siinä jaksanut päiväkausia kävellä isä kiinnitti hevoskärryn istuimen puomin päälle ja homma kävi.

Kun tiilet oli aivan kuivia, harmaita, ne ajettiin talon lähelle pellon päähän ja ladottiin miiluun. Miilun pesissä poltettiin puita muutama vuorokausi ja niin oli saatu punaisia savitiiliä.

Salmisen Otto tuli muuraamaan apunaan nuorempi veli **Kustaa**, mutta ei Kustaasta sitten muuraria kyllä tullut. Otto ihasteli tiilimäärän nähtyään että kyllä kelpaa muurata, ei lopu tiilet kesken. Sitten oli vielä tehty sementtitiiliä piippuja varten. Ei kamarien muureihin paljon tiiliä sopinut kun niihin tuli valmiit peltikuoret, mutta tuvan muurista tuli aikamoinen. Sitä oli keittiön puolella kunniotettava koko ja osa vielä väentuvan puolella. Kyllä siinä uunissa lämpöä sitten myös riitti, leiville ja laatikoille.

Navettarakennuksen korjaus oli iso työmaa, se tehtiin kesällä -25. Rakennus purettiin niin ettei ollut kuin hädintuskin ulkoseinät pystysä ja niihinkin muurattiin tiilet sisäpuolelle. Sisältä ajettiin kaikki törky ulos, valettiin sementistä lattiat ja ruokintapöydät ja väliseiniä. Päälle tuli taitekatto ja kokonaistulos oli hyvän näköinen. Jokinen ja **Lehti** ainakin olivat rakennuksella ja vähän muitakin. Kyllä äidillä riitti työtä kun kolme kertaa päivässä oli ruoka ja saman verran kahvit. Yksi naispalvelija meillä tavallisesti oli.

Kun sitten vielä oli makasiinit korjattu ja

Isäni Urpo Kännö jouluna 2008 91-vuotiaana.

tehty joku uusi, ja kun **Forsellin Vihtori** vielä yhden kevätkauden sivelä punamultaa seinään ja nurkat valkeiksi niin kaikki oli ihan mukavan näköistä.

Vaatehuoltokin oli paljolti omavaraista

Äidillääni oli aina talvisin kangas kuteilla. Milloin oli lakanakangas tai pyyheliinat ja aivinaista. Ja hyvin usein sarssia josta tehtiin miehille vaatetta. Räättäli **Suominen** oli, ei ihan joka vuosi, mutta aika usein pari kolme viikkoa talossa tekemässä vaatetta joka miehelle. Alusvaatteet äiti ompeli itse. Turun Vanuliikkeestä tuotiin pakoittain flanellia ja muuta tarvittavaa.

Kankaankudonta alkoi pellavista. Kun pel-lavat oli loukutettu ja lihdattu ne tavallises-ti lähetettiin Tampereelle josta tuli lankoja. Vyyhdeiltä ne kelattiin keloille ja sitten tuotiin loinpuut tupaan ja kangas luotiin. Siitä se siirrettiin kangaspuiden tukille. Eri kankaille tarvittiin tietysti erilaiset langat. Joka vuosi äiti meni villasäkkien kanssa Vanuliikkeeseen ja palasi langat mukanaan.

Äiti oli taitava kutoja, hän oli nuorena käynyt kutomakoulun. Joskus hän kutoi pella-vaista pöytälinakangasta, ”neljätoistaniitistä”. Villalangat sukkiin ja vanttuisiin kehrättiin kotona. Ihmettelen kun äidillä aina oli sukkiä ja lapasia tarvittaissa, ja itse hän nekin pääasiassa kutoi. Kerran oli tullut uusi mies talvella töihin ja laitteli aamulla ulos lähtiessään höyläpenkiltä höylänlastuja kintaisiin, äiti huomasi ja toi pojalle vanttua.

Marttilassa oli nahkuri **Rinne** ja sinne vietiin vuotia parkittavaksi. Vistalla oli nahkuri **Laitinen**, sinne myös mentiin samalle asialle, varsinkin sen jälkeen kun Rinteen talo ja verstaas paloivat ja nahat myös. Sitten tuli vuorostaan suutari taloon, hän oli **Tuominen** Alikulman koulun läheltä. Tuominen teki miehille työsaappaat ja hevosille valjaita ja hihnoja. Valjastavara olikin ihan laatusaa, mutta ei me pojat Tuomisen saappaista oikein välitetty. Taisi olla mestarilla liian matalat lestit kun niihin saappaisiin ei tahtonut millään päästä sisälle kun ne vähän vanhenivat. Jalkineet alettiinkin sitten ostaa valmiina. Jalkine ja vaateostokset tehtiin Turussa.

Vaikka rahasta oli välillä hyvinkin tiukkaa niin kyllä isommat pojat sentään aina silloin tällöin saivat uudet ”seviotit”. Ja minullekin sitten kansakoulussa aina kevätpäätökseen ostettiin jostain ”Kumplerilta” puku, siihen asti kuljin äidin tai Suomen tekemissä. Kevätkesällä oli uusien kamppeiden ostoaika. Lauri

ja Jorma ja usein töissä oleva vieras kävivät yhdessä puvunostossa. **Ylösen Hannes** oli meillä monta vuotta. Hanneksella ja Laurilla riitti hauskanpitoa juutalaisesta myyjästä, joka puvun joka tavalla keuhuttuaan aina muisti toistaa ”ja katsokaa miten vapaa kuosi”. Lauri rakensi pirtin eteiseen vaatekomeron ja sekin sai nimen ”vapaa kuosi”. Kun jotain vaatepartta etsittiin, eikä löytynyt, niin äidiltä aina kyseltiin, johon äiti: ”kyllä se siellä vappaa kuosissa on, hakekaa sieltä vaan”.

Suitsun ulkotila Haavisto

Haaviston omisti **Ruohonen**, Paimiosta. Hän kai alkoi tarjota Haavistoa meille, hankala hänen oli sitä viljellä melkein Vistalta asti. Haavistossa oli vanhat olkikattoiset rakennukset. Asuinrakennus tupa ja kamari. Oli myös pieni navetta ja talli vajoineen. Kaikki ulkorakennukset pyöreistä hirsistä tehty. Haavisto on kai ensimmäiseksi rakennettu tila Takamaalla. Riihi oli myös ja sauna.

Haavisto ostettiin kai vuonna 1927. Siellä asuivat silloin **Forsellin** väki, isä ja äiti ja neljä poikaa. Forselli oli itse aika höperö ja **Eemeli** ja **Jalmari** oli samanlaisia. Toiset kaksi, **Santeri** ja **Vihtori** olivat normaalijärkisiä niin kuin heidän äitinsäkin. Äitini kerran kysyi Forselskalta kuinka hän tuollaisen miehen oli tullut ottaneeksi. ”Sitä minä ittekki olen ihmetellyt” äsähti tämä. Santeri ja Vihtori ei Haavistossa kauvan olleet, molemmat alkoivat maalareiksi ja asuivat Paimiossa. Eemeli ja Jalmari olivat silloin tällöin meillä töissä, mutta eivät he kauvaa töissä viihtyneet yhtämittaa. Kun oli tienattu muutama markka istuskeltiin kotona tai lähdettiin maantielle ”hampuseeraamaan”. Kerran Eemeli poikkesi *Juntolan* kartanoon ja isäntä tarjosi töitä, kiire oli, kevätkylvöjen aika. Päivän parin kuluttua kun Eemeli äesteli peltoa hevosparilla Hämeentien varrella, isäntä tuli katsomaan töiden edistymistä tuoden samalla kahvia. Isäntä oli kehottanut pitämään vähän rivakampaa vauhtia. ”Aja itte kaakkis” tokaisi Eemeli, astui maantielle ja lähti kävelemään, niin kuin on tapana sanoa ”taakseen katsomatta”.

Myöhemmin Haavistossa asui **Samstenin Nikolai** perheineen muutaman vuoden. Hän oli meillä töissä jatkuvasti, välillä talon töissä ja talvella metsätöissä.

Vielä vähän Urpon hommista

Talon työt ja kaikkalainen toiminta oli varsin monipuolista, toisaalta yksitoikkoisia töitä, mutta toisaalta varsinkin omalta kohdaltani vaihtelevaakin. Maatöistä en erikoisemmin pitänyt, enkä tiedä ikävämpää hommaa kuin kuivuneen ja savisen kesämaan äestys, epätaainen hevospari junnaa hiljaa kokkareisella maalla ja jälki oli tuskin näkyvää. Syksyn korjuutöihin tarvittiin aina kaikki, samoin heinä-töihin, mutta muuten minulla oli aina jotain korjaus ja rakennustöitä.

Kaikkalainen asiainhoito ja toimittaminen lankesi kuin luonnostaan minulle. ”Urpo saa mennä”, oli tavallinen kommentti. Polkupyörä oli hyvä kulkuneuvo, oli suvi tai talvi. Kerran kun menin aamulla aikaisin Paimion kautta Turkuun ja Vistalla vilkaisin osuuskaupan mit-tariin, oli pakkasta liki 30°, kotona ei onneksi ollut mittaria!

Kun kananhoito yleistyi 30-luvun alkuaikoina niin minä rakensin navetan vinnille kanalan. *Karhulasta* tuotiin päivän vanhoja kananpoikia ja niitä kasvatettiin alkuun kamarin rakennetulla parvella ja siitä ne vartuttuaan siirrettiin kanalaan. Vähältä piti ettei koko talo palanut, kun kananpoikien ”keinoemo”, pahvinen koppero jonka alla paloi öljylamppu, syttyi palamaan. Kananpoikasia ei oltu vielä tuotu, muuten kananhoito olisi loppunut alkuunsa.

JOKIJÄILTÄ JÄÄHALLIIN, TISKIN TAKAA YRITTÄJÄKSI

Pasi Vesamo tuntee urheilu- ja yrityselämän yhtäläisyydet

Tarvasjoen **Timo Nummeliniksikin** tituleeratun Pasi Vesamon lapsuudessa ja nuoruudessa Tarvasjoella pelattiin jääkiekkoa jokijäillä ja muun muassa Uudentalon prunnilla. Kun pelit haluttiin saada pystyyn, kekseliäisyyttä ja omatoimisuutta ei nuoriltamiehiltä tuohon aikaan puuttunut. Vesamo ja **Simo Tapani** keksivät muun muassa hakea traktorit valoineen pelikenttään valaisemaan. Myöhemmin Tapanin kasvinsuojeluruiskusta rakennettiin ”jääkone”, jolla jäädytettiin kaukalon jäätä.

– Kai se kekseliäisyys ja omatoimisuus on luonteenpiirre, mikä on yrityselämässäkin vaikuttanut, Vesamo miettii.

Pasi Vesamo syntyi vuonna 1953 kirkonkylän Vähätaloon **Alpo** ja **Ilmi Vesamon** esikoiseksi. Sisaruksia hän sai kolme. Koko sisaruskatras, Pasi, **Arja**, **Timo** ja **Asko**, jäi Tarvasjoelle asumaan. Heistä Asko jatkoi aikanaan sukutilan pitoa. Esi-koispojallakin tilanpito oli nuorena mielessä, mutta armeijaiän jälkeen löytyi kiinnostus uraan maataloustarvikekaupassa.

– Vanhemmat olivat sen verran nuoria, että suuntauduin muualle, Vesamo toteaa maanviljelijän ammatin vaihtumisesta myyntihommiin.

Urheilua mieluummin kuin koulua

Vanhemmat yrittävät myös kannustaa esikoistaan opiskelemaan. Euran kansakoulun jälkeen vapaaehtoisen yhdeksännen luokan, timpurikoulun ja Loimaan maatalousteknisen koulun käynnyttä nuorta miestä kiinnosti kuitenkin enemmän urheilu kuin opiskelu. Vesamo pelasi jääkiekkoa aluksi Kyrön Palloseurassa ja jalkapalloa Paimiossa. Vuoden 1979 jälkeen hän pelasi TarU:ssa myös jalkapalloa. Vesamo arvioi otteluita kertyneen vuosien varrella kummassakin lajissa noin 500.

Armeijan jälkeen, 22-vuotiaana, Vesamo osallistui kone- ja tarvikekaupan kurssille Kirkkonummella. Kurssiin sisältyi myös harjoittelu maatalouskoneita myydessä Suomen Maatalouskaupassa. Vesamo pääsi tekemään töitä tarvasjokelaisen **Hannu Mäkisen** rinnalla. Mäkisen kanssa hän teki myös myöhemmin työurallaan yhteistyötä sekä merkittävät yrityskaupat. Sitä ennen Vesamo kuitenkin myi maataloustarvikkeita Osuuskauppa Maapohjassa Kyrössä, toimi Osuuskaupan Ollilan myymälän myymälänhoitajana, myi Valmeteja Hankkijalla, toimi Hankkijan koneosaston hoitajana Turussa ja veti traktorikauppaa sekä toimi Valmetin myyntipäällikkönä. Vesamo on kertonut urastaan tarkemmin Tarvasradion haastattelussa 19.11.2014. Haastattelu on kuunneltavissa ja katsottavissa YouTubessa.

Samoihin aikoihin, kun Vesamo aloitteli työuraansa Osuuskaupassa, Tarvasjoelle saatiin ensimmäinen jääkiekkokaukalo. Maalit rakennettiin Vesamon mukaan pattingeista ja jauhosäkeistä. Vettä jäädyttämiseen haettiin uimahallista. Kasaan saatiin heti myös joukkue pitäjien väliseen sarjaan.

– Ensimmäisen kauden pelasimme villapaidoissa. Vuonna 1977 saimme ensimmäiset pelipaidat, Vesamo kertoo eräässä Tarvasradion haastattelussa.

Vesamo pelasi aktiivisesti vuoteen 1986 asti, minkä jälkeenkin jääkiekolla on ollut vahva sija Vesamon sydämessä. Tarvasjoen Urheilijoiden palloilujaoston puheenjohtajana toimiessaan Vesamo kirjasi vuonna 1989 ensimmäisen kerran julkiseksi haaveen tekojäärästä. Vain pari vuotta myöhemmin hanke käynnistettiin osakemyynnillä.

Paperilasku hämmensi

Vuodet ennen tekojääratahankkeen alkamista olivat Vesamolle työntäyteisiä, kiireisiä ja täynnä muutoksia. Vesamo oli toiminut noin vuoden verran myymälänhoitajana Ollilassa, kun Turun Osuuskaupassa käynnistyi saneerausalto ja sivuliikkeitä, myös Ollilan myymälä, suljettiin. Ollilassa kaupankäynti oli vielä henkilökohtaista palvelua. Tavarat ojennettiin tiskin yli asiakkaalle, joka maksoi ostoksensa käteisellä. Vesamo otti käyttöön paperilaskutuksen, mikä herätti aluksi asiakkaisissa kummastusta ja tuohtumustakin. Asiakkaat eivät Vesamon mukaan

Pasi jähallin rakennustyömaalla kesällä 1995.

TarU:n jääkiekkjoukkue on voittanut seitsemännen kerran Auranmaan jääkiekkomestaruuden vuonna 1983.

aluksi oikein ymmärtäneet, miksi lasku tipahti postilaatikoon ennen eräpäivää.

Ollilan myymälän sulkeutuessa vuonna 1981 Vesamo siirtyi Hankkijalle myymään Valmeteja Marttilan, Tarvasjoen ja Karinaisten alueella. Myöhemmin alue laajeni kattamaan Paimion ja Sauvon. Muutosten keskellä Vesamo myös rakennutti omakotitaloa Tarvasjoen Virolaan ja perhe kasvoi vuoden välein kahdella tyttärellä.

– Jääkiekkokaudella ei kuitenkaan rakennettu, Vesamo naurahtaa.

Perheen Vesamo perusti tarvasjokelaisen **Maritta** os. **Mansikkaniemen** kanssa. Pariskunta oli pitänyt yhtä jo nuoresta alkaen. Vesamo kertoo olleensa 17-vuotias seurustelun alkaessa. Maritta-vaimo teki työuransa Marttilassa terveydenhoitajana Vesamon edetessä myyntimiehestä kohti yrittäjyyttä. **Johanna**-tytär syntyi perheeseen vuonna 1981 ja **Kristiina** vuonna 1982. Vuonna 1988 perhe kasvoi vielä **Markus**-pojalla. Perhe on tiiviisti mukana Vesamon vuonna 1998 perustaman Turun Konekeskuksen toiminnassa. Kaikki lapset ovat yrityksessä osakkaina, minkä lisäksi Kristiina työskentelee yrityksen markkinointipäällikkönä ja Markus talousjohtajana. Asko-veli paitsi viljelee sukutilaa myös toimii Turun Konekeskuksen myymäläpäällikkönä.

Iso riski

Ajatus tekojäärästä kumpusi Vesamon mukaan huolesta, että jääkiekon pelaaminen loppuu, ellei jotain asian eteen tehdä. Jo 1980-luvun alkuvuosina oli ollut talvia, jolloin päästiin pelaamaan vain muutamia pelejä. Nähtävissä oli myös, ettei pienillä pitäjillä enää ole riittävästi resursseja pyörittää jääkiekkotoimintaa. Miksi ja miten sitten juuri Tarvasjoella saatiin jotain niinkin suurta kuin jäähalli aikaan?

– Kukaan ei tehnyt sitä yksin, kyllä koko pitäjä oli tämän takana, vaikka vastustusta ja epäilijöitäkin oli.

Vastustuksen ja epäilyjen taustalla Vesamo arvelee olleen paitsi lajikateus myös Tarvashovin huono esimerkki.

– Pelättiin, että jäähallista tulee toinen samanlainen, Vesamo sanoo.

Tarvashovin menestyksen vuodet olivat tuolloin jo takanapäin.

Jäähallihankkeen etenemisestä on kerrottu seikkaperäisemmin Tarvas-kotiseutulehdessä vuonna 1995. Artikkelin on luettavissa Aumanetin ylläpitämässä kotiseutulehtien sähköisessä arkistossa.

Myös Tarvasradion haastattelussa Vesamo kertoo hankkeen etenemisestä.

Vesamo näkee, että jäähallihankkeen onnistumisen oli mahdollista innostuneen, omaan asiaansa uskoneen monialaisen hallituksen ansiosta. Hankkeen eteenpäin viemiseksi perustetun Auranmaan tekojäärata Oy:n hallituksessa vaikuttivat **Mikko Laakso**, **Martti Mansikkaniemi** ja **Henri Mustamäki**, jotka kaikki tunsivat rakennusalaa. **Martti Räsänen** toi pankkialan, **Keijo Airosto** ja Vesamo kaupallisen alan osaamista. **Heikki Koho** vastasi hallin suunnittelusta ja toimi projektipäällikkönä, **Jorma Reini** järjesti rakennuspuun keräyksen ja **Kauko Mähkän** vastuulle tuli jään ja jäähallin huolto. Hallituksen varajäsenet **Juha-Pekka Kansanen** ja **Jari Tahila** toimivat myös aktiivisesti. Kyläyhteisönkin tuki oli tärkeä, esimerkiksi puutavaraa saatiin paikallisilta maa- ja metsätaloustuottajilta lahjoituksena ja rakennustöissä ahkeroi talkoolaisia. Myös kunta asetti tukemaan hanketta myöntämällä 300 000 markan tuen.

– Yksittäiset osakkeenomistajat olivat liikkeelle paneva voima ja toivat hankkeelle uskottavuutta.

Osakkeita myytiin 700 000 markalla, minkä lisäksi tuli kunnan tuki ja valtion myöntämä avustus. Valtion avustus ei kuitenkaan saatu aivan helposti. Opetusministeriöstä hankkeen puuhamiehet oli käytännössä kertaalleen jo heitetty pihalle, mutta ulkopuolisilta saadun kannustuksen voimin hanketta jatkettiin sinnikkäästi eteenpäin. Matto vedettiin vielä toistamiseenkin alta, ennen kuin Tarvasjoen jäähalli kirjattiin Turun ja Porin läänin tärkeimmäksi liikuntapaikkahankkeeksi. Vuoden 1995 maaliskuussa tuli myönteinen päätös valtion 1,5 miljoonan markan avustuksesta.

– Muistan että olin kävelylenkillä, kun päätös tuli. Silloin mietin, että tästä ei enää ole peruuttamista, Vesamo sanoo ja toteaa, että jäähallin rakentamisessa otettiin iso riski.

– Rahat olisivat voineet loppua kesken ja olisi voinut tulla rakennusvirheitä.

Värikkäitä vuosia

Jäähallin rakentaminen käynnistettiin välittömästi myönteisen päätöksen tultua. Rakennustöihin mentiin päivätöistä ja rakentaessa hurautti koko kesä. 28.10.1995 jäähallin jälle ensimmäiset luistimienpiirrot tuli itseoikeutetusti Pasi Vesamo.

– Olihan siinä sellainen onnistumisen tunne, hän sanoo.

Hallin valmistuttua Vesamo jatkoi vielä halli-

yhtiön hallituksen puheenjohtajana seitsemän vuotta. Hän luonnehtii aikaa ennen rakentamista, rakentamista ja jäähallin toiminnan käynnistämistä värikkääksi ajaksi. Jäähallin valmistumisen aikaan Vesamo oli 42-vuotias.

– Silloin vielä jaksoi, hän toteaa tuosta hektisestä ja haasteita tarjonneesta ajanjaksosta elämässään.

Jäähallihanketta ajettiin eteenpäin keskellä syvintä ja synkintä talouslamaa. Jäähalli kuitenkin valmistui otollisimmalla mahdollisella hetkellä Suomen kaikkien aikojen jääkiekkovuonna keskenä Suomen ensimmäisen MM-kullan nostattamaa hurmosta. Yhä edelleen Vesamo katselee tuolloin uudet raamit saanutta seuratoimintaa ilolla ja ylpeydellä. TarU:n edustusjoukkueen toiminnan turvaamiseksi Vesamo perusti kymmenkunta vuotta sitten tukiyhdistyksen, joka kerää varoja järjestämällä koulutustilaisuuksia.

– Hyvillä mielin seuran seuran toiminta. Asiat ovat aika hyvässä hantissa, seurassa on tehty hyvää työtä, hän kiittelee.

Vertailupohjaa antaa Huittisten jäähallin Kulta-Arenan osa-omistajuus.

– Vaikka Huittinen pelaa korkeammalla, TarU:n jääkiekkotoiminta on laadukkaampaa, Lauttakylän Lujan kotihallin osa-omistaja toteaa ja antaa kiitosta TarU:n junioritoimintaa viimeiset vuodet luotsanneelle **Lauri Isotalolle**.

Jääkiekkoliiton hopeisella ansiomerkillä numero 195 palkittu Vesamo iloitsee siitä, että jäähallilla nähdään jo toista kiekkosukupolvea ja että seuralpolvi kasvaa. Omat hokkarinsa hän laittoi lopullisesti naulaan 50-vuotiaana, kun pää alkoi viedä enemmän kuin jalat. Nykyisin innokas urheilumies pitää itseään kunnossa pelaamalla yritysliigassa curlingia.

Kykyä ja halua

Urheilu- ja yrityselämällä on Vesamon mukaan yhtäläisyytensä. Kummassakin jos jotain tehdään, se pitää hänen mukaansa tehdä aina tosissaan. Menestykseen tarvitaan hänen mukaansa sataprosenttista sitoutumista.

– Kyky ja halu lähtevät aina ihmisestä itsestään, hän miettii Tarvasradion haastattelussa.

Vesamolla kykyä ja halua menestyä on ollut. Turun Konekeskus on tällä hetkellä Suomen suurin suomalaisomistuksessa oleva maatalouskauppa. Noin 60 henkeä työllistävällä yrityksellä on toimipisteitä eri puolilla Suomea, ja vuonna 2011 yritys pääsi vuoden kasvuyrittäjä -kilpailun finaaliin. Koko kisan voitti tuolloin Angry Birdseistä tunnettu Rovio, jonka myöhemmät vaiheet eivät ole olleet ihan yhtä mairittelevia. Turun Konekeskuksen kanssa kauppasarjan voitosta kisanneen, ja sarjan myös voittaneen salolaisen Ledilin tarina ei myöskään ole ollut yhtä voitokulkua.

Yrittäjäksi Vesamo ryhtyi vuonna 1994. Hän vei aluksi käytettyjä traktoreita Hollantiin ja Ruotsiin kunnes arvonnäköveron palautuksen poistumisen vuoksi joutui rakentamaan yritystoiminnan uudelleen. Vuonna 1998 perustettiin Turun Konepaikka, jossa toimi Vesamon samana vuonna perustaman Turun Konekeskuksen lisäksi neljä muuta alan yritystä. Yksi näistä oli Hannu Mäkisen ja Juhani Isakssonin Konefarmi.

Turun Konekeskus aloitti yritystoiminnan myymällä ruotsalaisia Skara-äkeitä. Töitä tehtiin ensimmäiset vuodet kahden miehen ja osa-aikaisen sihteerin voimin.

– Konefarmin kanssa meillä oli samanlaiset yritykset, mutta ei päällekkäisiä edustuksia. Teimmekin pitkään yhteistyötä, Vesamo kertoo.

Konefarmille ei ollut yritystoiminnan jatkajaa, joten myös yrityskauppoja hierottiin. Vuonna 2004 Turun Konekeskus ostikin itseään isomman Konefarmin tytäryhtiökseen. Kumpikin yritys jatkoi toimintaansa vuoteen 2016 asti omilla nimillään, minkä jälkeen asiakkaita on palveltu Turun Konekeskus nimellä.

Yrityksen tuote-edustukset ovat vuosien varrella lisääntyneet ja nykyisin yritys myy myös traktoreita. Liikevaihto on kymmenkertaistunut ensimmäi-

Jatkuu seuraavalle sivulle...

ANNI TIMONEN TÄHYÄÄ NAISLEIJONIIN

Tarvasjokelaisella jääkiekkoilija Anni Timosella on vuodenvaihteessa edessä viimeiset edustustehtävät tyttöleijonissa. Mikäli mitään loukkaantumisia ei tule, Anni on suurella todennäköisyydellä jälleen mukana alle 18-vuotiaiden MM-kisoissa. Tänä vuonna tammikuussa Japanissa pidetyistä kisoista Annilla oli tuliaisina MM-pronssia, viime vuonna Venäjällä tyttöleijonien sijoitus oli viides.

– Finaali on tähtäimessä, Anni kertoo tyttöleijonien tavoitteista.

Mikäli vanhat merkit pitävät paikkansa, finaali-paikka on todennäköinen. Kisat nimittäin pelataan Slovakian Bratislavassa, jossa Suomen kiekkoilijoilla on ollut tapana vuolla kultaa. Mutta eipä vielä juhlita, sillä mestaruusjuhliin on vielä matkaa.

Anni on kulkenut leijonapolkua 12-vuotiaasta alkaen ja ollut mukana tyttöjen maajoukkueeringissä koko matkan ensimmäisistä oman ikäluokkansa leirityksistä tuleviin MM-kisoihin. Ensi vuonna hän täyttää 18 vuotta, joten Bratislavan kisojen jälkeen tyttöleijonat jäävät taakse ja edessä on kilpailu edustuspaikasta naisleijonissa. Toisin kuin pojilla, tytöillä ei ole U20-joukkuetta.

– Naisten maajoukkueessa on tällä hetkellä aika paljon pakkeja. Mutta mitä olen naisten valmentajan kanssa jutellut, minulla ei ole siihen pitkä matka. Paikka on pienestä kiinni, mutta asioiden pitää loksahda kohdalleen, rightin puolen puolustaja miettii.

TarU:sta TPS:n kautta maajoukkuerinkiin ponnistanut pelaaja on elänyt viimeiset vuodet säntilistä urheilijaelämää. Anni lähti yhdeksäsluokkalaisena Kuortaneelle harjoittelemaan, pelaamaan ja opiskelemaan. Siihen asti hän oli pelannut poikien sarjoissa. Ensimmäinen kausi Naisten Liigassa ja Team Kuortaneessa toi Annille SM-pronssia ja A-tyttöjen SM-kultaa. Viime kausi oli joukkueelle vaikeampi joukkueen kokoonpanoon tultua isoja muutoksia.

Kaksi kautta kaukana kavereista ja muusta elämästä olivat Annille tarpeeksi. Kuluvalla kaudel-

Kuva: Kiira Korpi.

le Anni muuttikin Turkuun lähemmäs kavereita, mutta treenaa edelleen täysillä ja kovaa. Kerttulin lukiossa opiskeleva kiekkoilija harjoittelee TPS:n C1- ja B-nuorten kanssa ja pelaa TPS:n naisissa.

– C1 on hyvä ja kovatasoinen ikäluokka. He ovat ottaneet minut hyvin mukaan ja olen pärjännyt porukassa, Anni sanoo ja kertoo miettineensä, voisiko taas myös pelata poikien joukkueessa.

Kuluvalla kaudella tämä on ollut jo sääntöjen puolesta mahdollista. Esimerkiksi maajoukkuepelaaja, Annin seuratoveri **Susanna Tapani** on tällä kaudella pelannut B-nuorten mestistä TPS Akatemiassa.

Poikien harjoittelu on Annin mukaan kilpailuhenkisempää kuin tyttöjen. Armoakaan pojat eivät anna.

– Treeneissä ei voi löysäillä tai muuten heti joku ajaa, Anni naurahtaa.

Tulevaisuuden urasuunnitelmat eivät Annilla vielä ole kovin selkeät. Ammattikiekkoilijaksi ryhtyminen melkein edellyttäisi muuttoa maailmalle. Annin nimi pyörii Amerikan yliopistojen listoilla, mutta tällä hetkellä häntä hieman arveluttaa ulkomailla opiskelu. Ulkomaisista tutkinnoista kun ei Suomessa välttämättä ole hyötyä. Mutta niitä ehtii vielä miettiä, sitä ennen pelataan muun muassa siitä MM-mitalista.

Marika Timonen

Kirjoittaja on Annin kummitäti

ANNIN LEIJONAPOLKU

- 4-vuotiaana TarU Hockeyyn -luistelukouluun
- 7-vuotiaana Leijonaliigaan
- TarU Hockeyyn poikajoukkueissa D2-ikäluokkaan asti
- Ensimmäinen Leijonapentu-pelitapahtuma keväällä 2015, leijonaleiritykset alkoivat
- Huhtikuussa 2015 Word Select U14-turnaus, Suomi voitti kultaa
- Ensimmäinen N16 jää- ja opiskeluleiri alkusyksystä 2015
- Kaudella 2016–2017 siirtyminen TPS:n D1-joukkueeseen ikäluokan ylimpään sarjaan

- N16 European Cup Unkarissa, Suomelle pronssia
- Kaudella 2017–2018 siirtyminen Team Kuortaneeseen Naisten Liigaan, SM-pronssia naisissa, A-tyttöjen SM-kultaa
- N18 MM-kisat 2018 Venäjällä, Suomi viides
- N16 European Cup Vierumäellä, Suomelle mestaruus
- N18 MM-kisat 2019 Japanissa, Suomelle pronssia
- Kaudelta 2018–2019 A-tyttöjen SM-kultaa
- Kaudella 2019–2020 Naisten Liigaa TPS:n naisissa

Kuva: Timo Savela.

... jatkuu edelliseltä sivulta.

Pasi nousemassa alakerran myymälästä yläkerran kulmakoppiin.

sistä vuosista ollen viime vuonna jo 50 miljoonaa. Vuonna 2013 yritykselle avattiin Turkuun uusi pääkonttori ja vuonna 2015 avattiin verkkokauppa. Viime vuonna Turun Konekeskus juhli 20-vuotista menestyksestä taivaltaan.

– Meidän menestystekijä on ollut hyvät tuotteet ja hyvä henkilöstö sekä myyntiin nähden pienet kulut, Vesamo sanoo.

Arvostus on ansaittava

Myyntimiehenä uransa aloittaneen Vesamon mukaan hyvästä myyjästä harvoin tulee hyvää myyntijohtajaa. Hän arvelee menestyneensä myös myyntijohtajana, koska samaan aikaan myös myi.

– Kun on asiakasta lähellä, on eturivissä. Jos ei tiedä, mitä kentällä tapahtuu, on vaikea puhua samaa kieltä asiakkaan ja alaisten kanssa.

Sama pätee Vesamon mukaan myös yrittäjyyteen.

– Vaikka ollaan täällä yläkerran kulmakopissa, pitkässä juoksussa ei pärjää, jos ei välillä käy tuolla alhaalla, hän nyökkää toimistohuoneensa ikkunasta alas myymälään.

Työntekijöitten arvostusta ei voi Vesamon mukaan mistään ostaa, vaan se on ansaittava omien näyttöjen kautta. Paitsi työntekijöiden arvostusta, menestyvä liiketoiminta vaatii Vesamon mukaan myös oikeita strategisia valintoja.

– Monia huonoja valintoja ei voi tehdä peräkkäin. Yritystoiminnassa on Vesamon mukaan aina omat haasteensa.

– Jos kauppa käy, tulee kasvukipuja. Jos taas ei käy, tulee ongelmia.

Yrittäjyydessä on Vesamon mielestä parasta se, että näkee omien kätensä tulokset. Parhaimmillaan, tai joskus yrittäjän terveyden kannalta pahimmillaan, yrittäjyys on Vesamon mukaan kuin huume, joka puskee eteenpäin. Eläkkeelle jäämisestä hän on saanut tuttavaltaan neuvon olla jäämättä eläkkeelle, sillä se tietää tuttavansa mukaan kuolemaa. Neuvosta huolimatta Vesamo on tehnyt hiljaista luopumista jo jonkin aikaa. Yritykseen pitää hänen mukaansa suhtautua niin kuin se olisi tulevalta sukupolvilta lainassa. Vuoden 2016 jälkeen hän ei enää ole ollut eturivissä, mutta yrityksen hallituksen puheenjohtajana hän toimii edelleen.

Marika Timonen

PÄIVÄKODIN PALSTA

MEILLÄ KASVETAAN YHDESSÄ

Poutapilven päiväkotij sijaitsee Tarvasjoen keskustassa, Hämeen Härkätien varressa. Päiväkotij aloitti toimintansa 2010 hyvinvointikeskuksen uusissa tiloissa. Poutapilven esiopetus toimii koulunmäellä Tarvasjoen koulun yhteydessä ja toteuttaa Liedon kunnan esiopetussuunnitelmaa.

Maaseudun rauha ja luonto ovat lähellä päiväkotia ja lasten kanssa tehdään erilaisia retkiä metsiin ja lähimaastoon, hyödyntäen paikallisia ulkoilureittejä. Näin lapselle kehittyy läheinen suhde luontoon ja lähiympäristöön. Päiväkodin piha toimii myös iltaisin ja viikonloppuisin alueen lähiliikuntapaikkana. Perjantaisin päiväkodin pihalla on myös puistotoimintaa.

Olemme osa Liedon kunnan varhaiskasvatusta ja noudatamme Liedon kunnan yhteistä varhaiskasvatussuunnitelmaa, joka pohjautuu Opetushallituksen antamaan valtakunnalliseen määräykseen ja varhaiskasvatuslakiin. Jokaiselle lapselle tehdään oma henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma, johon kirjataan lapsen vahvuudet, toiveet ja tarpeet yhdessä huoltajien kanssa.

Vanhempien kertomaa:

”Lämminhenkinen päiväkotij, jossa lapset viihtyvät.”

”Jokainen päivä Poutapilvessä on lapselle iloinen seikkailu.”

”Kodikas, sopivan kokoinen, siisti ja raikas päiväkotij.”

”Sijainti on loistava.”

”Lapsilla on mahdollisuus tehdä juttuja oman kiinnostuksensa mukaan, hänen vahvuuksia ja mielenkiinnon kohteita huomioi-

daan hyvin.” ”Toiminnassa huomioidaan ikätasoinen pedagogiikka.”

”Poutapilvi on maailman paras päiväkotij – riittävän pieni tarjotakseen turvaa ja yksilön huomioivaa hoitoa.”

Lasten suusta mikä on kivaa päiväkodissa: ”Päiväkodissa on kivaa ja hauska olla, parasta päiväkodissa on leikkiminen kavereiden kanssa, jumppapäivät, rakennuspalikat ja tosi kivat hoitajat ja ulkoilu.”

Poutapilvessä jokainen päivä on täynnä leikkiä, ystäviä, liikunnan riemua sisällä ja ulkona, tutkimista, oppimista ja yhdessä arjessa elämistä.

Tuija Laine
päiväkodin johtaja,
Kirsi Paavilainen
päiväkodin varajohtaja